

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ИЗДАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И КУЛТУРА

Брой 3 (487) година XXXVII

10 април 2019 година

Пловдивският университет получи награда от МОН за най-активно висше училище

Министърът на образованието
г-н Красимир Вълчев изнесе
лекция в Университета

На стр. 6

Трагедията на Стефан Стамболов

На стр. 19

Студентски литературен конкурс
за поезия и проза

На стр. 17

Стр. 2

Над 4000 са абсолвентите от випуск 2018

В Броя ще прогледате още:

- Университетът ще стане част от международна образователна акция
- Заместник-омбудсманът на Република България изнесе открита лекция пред студенти юристи
- Студентският клуб на мениджъра стартира своята дейност
- Бел епок и нейните пасторални светове

- Лингвистичният клуб чества 200-годишнината от рождението на Иван Момчилов
- Ученици пътешестваха в света на биологията
- Избрано от Карел Хинек Маха – само за „избрани“ читатели
- Ученици демонстрираха умения в областта на физиката, инженерството и технологиите
- Пътуващ семинар, посветен на Йордан Йовков

4000 абсолвенти от випуск 2018 се дипломираха в Пловдивския университет

Абсолвентите от 54-тия випуск поемат по своя професионален път с дипломи от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Близко 4000 са възпитаниците на пловдивската алма матер, които правят крачката към следващия етап от своя живот, а финалният етап на студентството винаги е съпътстван от много емоции, съпреживян от близките и преподавателите. За някои ще е съпроводен от одата на радостта, за други ще е повод за равностетка и за нови изпитания. Промоциите на отделните факултети бяха уважени и от ръководството на университета, от представители на държавната и местната власт, от настоящите и бъдещите работодатели.

Ето какъв е профилът на випуск 2018 по факултети: Биологически факултет – 179 бакалаври, 124 магистри; Педагогически факултет – 579 бакалаври, 787 магистри; Факултет по икономически и социални науки – 300 бакалаври, 566 магистри; Факултет по математика и информатика – 324 бакалаври, 119 магистри; Физико-технологичен факултет – 104 бакалаври, 42 магистри; Филологически факултет – 259 бакалаври, 184 магистри; Философско-исторически факултет – 78 бакалаври, 35 магистри; Химически факултет – 57 бакалаври, 33 магистри; Юридически факултет – 200 магистри.

На всички абсолвенти пожелаваме успешна реализация, много здраве, щастие и успехи!

„Пловдивски университет“

Философско-исторически факултет

Факултет по математика и информатика

Факултет по икономически и социални науки

Химически факултет

Юридически факултет

Филологически факултет

Приветствено слово на декана проф. д.ф.н. Вера Маровска към абсолвентите филолози от випуск 2018

Скъпи колеги,
уважаеми гости,

Благодарим ви, че сте с нас на този тържествен ден, благодарим ви за любезното съдействие заедно да го направим празник!

Скъпи абсолвенти, днес ние официално се разделяме с вас и бихме искали да ви пожелаем, а и да ви благодарим за много неща. Толкова много, че едва ли биха имали място в едно кратко слово. Затова, освен че отправяме към вас традиционните пожелания за здраве, успех в житейската и професионалната ви реализация, късмет и ползотворни – и в личен, и в обществен план – бъдещи решения и дейности, сега би трябвало да избира от всички важни и нужни послания към вас едно, което да отправя като знак на добронамереност и загриженост и като символ на най-важното и смислено достойнство, което ви прави общност и ви отличава от другите. А то е фактът, че вие сте емисари на духовността, че сте сред немногото хора на нашето съвремие, за които духът и неговите постижения са най-смислената човешка реализация, осигуряваща просперитета и усъвършенстването ни, превръщаща интелектуалните ни постижения в цивилизационни.

Много са факторите в тази сложна система, за които трябва да се спомене. Може би най-вече това, че езикът, на който всички ние служим, е най-великото човешко постижение и най-неотменимата човешка нужда, в чиято основа е вграден стремежът към иновативност и творчество. Защото онова явление, което още в далечна древност са назовавали метафора, е механизъмът за устройството на универсалната знакова система език не заради друго, а защото е основният мисло-

Проф. д.ф.н. Вера Маровска

вен феномен. И ние днес се възхищаваме на функционалността му в две посоки – с метафората именуваме, от една страна, човешката изобретателност и безгранична увереност в способността за съзидание и уникалност, именуваме словесната експресивност и емоция, заради които езикът е материал за образни послания и пророческо творчество. А от друга страна, изначалната метафора е скрита в равната и невпечатляваща знаковост, осигуряваща деловата комуникация на хората. Езикът е метафора на света и на всяко човешко прозрение за природата и обществото. Всичко, съществуващо в света, съществува и в езика и в това е предназначението и смисълът му да бъде невидимият мост между хората. С течение на времето те се отегчават от прекалено познатото и обичайното и престават да го разпознават в метафората. Но тя е в мисълта, превръщаща се в значение на всяка дума, чиято емоционалност е била животрептяща и неочаквана, преди да се превърне в автономен езиков знак.

Метафората в езика е онзи първичен механизъм, който е причина и стимул за собственото му зараждане и усъвършенстване. Метафората е и изненадващият ни с изо-

бретателност, с неповторимо въздействие и повод за разночетения и дискусии мисловен процес, който съзираме зад всяко слово, способно да ни развълнува. Метафората е началото. Духът и прогресът, които са смисълът и ценността на сложните емоционално-рационални импулси, които обикновено наричаме цивилизации. Градовете, които свързваме с тях, са обвивката, материализацията, „тялото“, резултатът от човешката мисловност. Но глобалното отношение към всеки житейски феномен и склонността на хората да го осмислят от философска, културно-историческа и социално-регулативна гледна точка, да го претворяват в технически и всякакви други материални постижения, е същността на всяка цивилизация, на всяко цивилизационно постижение. Разбира се, ако е подчинено на убеждението, че духовността е най-дълбоката човечност.

И вие сте тези, които са призвани да ѝ служат. Вие сте длъжните да я направите съвършено достойние и характерологично качество на всеки свой ученик и последовател. Това е основанието за бъдещата благодарност, която ще ви бъде отправена и без която няма да сте удовлетворени от живота си. Опитайте се да не бъдете високомерни, тъй като разбирате това и сте работили много за него. Неслучайно народната мъдрост гласи: „На когото много е дадено, от него и много се очаква“.

Нещо повече – хуманитарното познание ще ви се наложи да постигате и разпространявате в безкрайно неблагоприятните условия на общество, чиито ценности са силно комерсиализирани и с акцент върху материалното. Но условията по-често са неблагоприятни. Това е ори-

сията на първите. Ако ситуацията е подходяща и стимулира делото, усилията на хората не са толкова ценни. То е, като да си в стадото или на собствената си трънлива пътека. А когато сме в стадото, нали всички знаем какво виждаме пред себе си. Неслучайно най-първите личности на човечеството, творили във всички области на живота, по-често са били бедни и неразбрани, недооценени в своето съвремие. Защото са проправяли път на новото. Но бъдещето често опровергава първоначалните отрицателни оценки. Затова бъдете решителни и търпеливи, за да дочакате социалното осъзнаване на своята значимост и на своите приноси.

Ще ви припомня в този смисъл и още една метафора. Можете да я разчетете като обикновена илюстрация – живописна или скулптурна, няма значение, – на великия Дон Кихот и Санчо Панса. Зад гениалното решение на създалите я творци се крие кармичната алтернатива пред всеки човешки ум – да служи на тялото или на духа, да удовлетвори биологичните или духовните си потребности. И художникът е дал на тези две възможности различна координатна посока – към равнинността и спокойствието на хоризонталното направление, в което е разположен образът на Санчо Панса, и обратно – нагоре, към висотата, към духовността, която е най-висшето човешко благо, наредето се извисява образът на Дон Кихот и сочи стрелата на неговото копие.

Скъпи колеги, дано съумеее да избягате от тривиалността и да се посветите на делото на избраните! Дано имате възможността да бъдете донкихотовци!

Желая ви успех и удовлетворение! Бъдете здрави!

Приветствие на Траяна Латева – отличник на випуска, към студентите и преподавателите във Филологическия факултет

Уважаема г-жо Декан на Филологическия факултет, уважаеми членове на факултетното ръководство, уважаема госпожо заместник-министър, скъпи колеги, уважаеми абсоленти и гости,

Днешният ден е специален не само защото ни изправя пред възможността да направим равностойна на вече постигнатото, а и защото ни позволява да си откраднем миг на тишина и спокойствие, да се отскубнем от водовъртежа на света, в който живеем. Свят, чиито темпове на развитие и усъвършенстване трудно можем да догоним. Свят, белязан от постоянно отекащото тиктакане на часовниковите стрелки, които, заключени в кръга на вечната повторимост, неуморимо се преследват.

Приковаността ни към настоящия момент не предполага съсредоточаване единствено в случващото се тук и сега, а по-скоро цели да се превърне в изразител на осъзнатостта за прогресивното ни духовно придвижване по линията на времето. Притихнали в очакване на задаващото се чувство на вълнение по бъдещето и неговите предизвикателства, няма как обаче да не извърнем поглед и към миналото. Но миналото, видно не само като съставено от личните ни постижения и неуспехи, а и като носител на дълголетната човешка история.

Рядко се сблъскваме със случай или повод, който да ни припомни, че местата, на които живеем и които посещаваме, са променяли многократно своя облик през годините. Световната история пази спомена за различни градове и цивилизации – някои са останали и до днес като свидетелство на древността, други са изчезнали, а трети може би все още се спотайват и очакват да бъдат открити и опознати. Всички те обаче са споени от идеята за вечната промяна в търсене на съвършенството. Статичността е непозната за културната, технологичната, научната история на човечеството. Още от праисторията на човека се приписва стремежът към развитие на изначално заложените у него творчески импулси, към сътворяване на новости, които едновременно да послужат за улесняване на живеенето, както

Траяна Латева

и да оставят следа, доказателство за някогашното пулсиране на едно неизбежно обречено на изчезване съществуване. Нуждата от себеизразяване и общуване с Другия налага възникването и на различни писмени форми (пиктограма, логограма), впоследствие и на системи (шумерска, египетска и т.н.), както и на материали и средства за писане. Еволюцията на човешката мисъл през Античността води до значителен напредък в опитите светът да бъде рационализиран. Процесите по градене на културни традиции тогава текат все по-интензивно и се обособяват специфични модели в науката, философията, литературата, театъра, архитектурата, политиката и др. Именно на тях се уповават и изобретенията на новото и най-новото време (от компаса, книгопечатането, парната машина, телефона, автомобила до компютъра, интернет), моделират се сюжети в изкуството, които често репликират и интерпретират вече познати класически образци. Непрестанният обмен на мисловни нагласи и срещата на културни кодове правят възможно взаимопроникването на времепространствените измерения и чертаят единно поле на съприживяване.

Свидетелство за срещата между древното и съвременното можем да открием чрез запазените културни паметници в много градове по света, но още по-мила и ценна става тя, когато видим, че се реализира и тук, в Пловдив – град, чрез който по думите на Светлозар Игов „говори Светът“. И наистина, със своята впечатляваща история, датираща още от времето на неолита,

няма защо да се учудваме, ако по улиците на Пловдив чуем освен собствените си стъпки и ехото от стъпките на траки, келти, римляни, гърци, турци, славяни, арменци и евреи. За културните си метаморфози и многобройните си преименувания градът на тепетата ни напомня и днес, когато, макар и обликът му да е вече модернизирал, не се свени да ни разкрива и забравените си пластове, насложавани във времето от различни цивилизации, подобно на древен текст, чието оригинално съдържание, макар и отстранено, за да се сътвори върху него ново, продължава да бъде четимо. Неслучайно съвременната визия на Пловдив представя именно възможното съществуване на старо и ново в симбиозна скрепеност, превръщайки го в своеобразен културен палимпсест.

При изграждането на връзките между отминали и сегашни светове, между чужди и свои култури не се разчита обаче задължително на възможността те да бъдат само осезаеми. Може да се реализират и под формата на ментални проекции, които от своя страна биха били немислими без езика. А той е обект на изследване именно на филологическите науки, чието усвояване и разпространение ние сме избрали за своя мисия. Да, не сме археолози, не сме и архитекти. Но и ние посвоему сме строители и откриватели. И в ръцете си държим най-силното оръжие – словото. А до него достигахме чрез придобитата способност да познаваме и да използваме думите, за да се домогваме до светове, които иначе биха останали непознати за нас, да се срещаме с личности, които никога не бихме могли да познаваме, да се потапяме в културата и традициите на далечни или отдавна изчезнали народи. А защо не и сами да изграждаме свои, макар и въображаеми, светове? Не трябва да забравяме, че ролята на пишещия човек в процесите по строенето и обновлението на културата е не по-малка от тази на четящия. Веднъж уловил и запечатал магията на думите – а те носят онази сила да ни отърсват от състоянията на емоционално равнодушие – пишещият е вече не само техен създател, а и техен преносител към следващите поколения

четящи хора.

Филологията изгражда усет и любов към езика, фина прецизност и аналитичност, непозната за, ще си позволя да го нарека, обикновения човек. Тя ни помага да си обясним сложните и неедностранчиви процеси на разволя както на родния ни език, така и на езиците на другите народи, за да осмислим съвременното му състояние, да преодоляваме по-лесно езикови бариери. Тя възпитава у нас литературна компетентност, нужна за увереността в бъдещите ни професионални постижения – като преподаватели, писатели, преводачи, редактори, критици и т.н.

Тук е моментът от името на всички колеги да отправя и благодарност, разбира се, към хората, които ни напътстваха и вдъхновяваха, които всяка година наново поемат със своите студенти по нелекия път към познанието – нашите преподаватели. Тяхната всеотдайност и убеденост в смисъла на онова, което са приели за свое призвание, трябва да ни служи за пример. Защото без вяра в собствените способности сме обречени да се лутаме из лабиринта на живота и да останем незабелязани в хода на историята.

Пътят на духовното ни развитие е всъщност умален модел и на пътя на развитие на цивилизацията изобщо. Раждаме се, търсим средства и начини да изразяваме заложената у нас творческа енергия, учим се да четем и пишем, да си обясняваме света, стремим се да си поставяме все по-високи цели, отговарящи на личната ни мотивация и възможности. В интелектуалното ни възвисяване всеки етап от обучението ни (от началните класове до университетските аудитории) заема важно място, защото се свързва с определени успехи или неуспехи, така както човешката история се структурира по периоди, всеки от тях носещ свои характерни еволюционни белези.

Не знаем какво ще ни донесе утрешният ден. Никога обаче не трябва да се оставяме да бъдем подведени от съмнението, че сме изчерпали своя потенциал. Завършеността идва само с края на земния ни път.

На добър час, колеги!

Национално състезание на Юридическия факултет събра студенти по право от цялата страна

Национално състезание по гражданско и търговско право организираха Юридическият факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ и Кръжокът по гражданско и търговско право към него, Студентският съвет във висшето училище и ELSA – Пловдив. Събитието откриха деканът на ЮФ проф. д-р Венцислав Стоянов и заместник-деканът доц. д-р Христо Паунов.

Състезанието премина в два етапа – предварителен кръг, в който участниците решаваха тест, и финал, в който бяха реализирани симулативни процеси пред авторитетно жури в състав: деканът проф. д-р Венцислав Стоянов, доц. д-р Люба Панайотова – ръководител на катедра „Гражданско-правни науки“, и доц. д-р Димитър Деков – ръководител на Клиниката „Правна защита на потребителите“ към ЮФ на ПУ.

В предварителния кръг взеха участие 15 отбора от 5 юридически факултета в страната – от ПУ „Паисий Хилендарски“, СУ „Св. Климент Охридски“, ВСУ „Черноризец Храбър“, УНСС и ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. Те решаваха тест в рамките на час и половина, с който бяха проверени знанията им от областта на материалното частно право: гражданско право – обща част, вещно право, облигационно право, търговско право, семейно и наследствено право. Първите 8 отбора с най-добър резултат от теста се класираха за финалите на състезанието. На предварителния кръг най-добър резултат – 47 точки от максималните 50 точки – постигна отборът на ПУ в състав: Изабела Петкова, Лейла Адемова и Николай Стоев. Челната осмица беше допълнена от още два отбора от ПУ – второ и четвърто място, три отбора на СУ – на пето, шесто и осмо място, и по един отбор на УНСС – трето място, и ВТУ – седмо място.

На финала осемте отбора се изправиха един срещу друг в рамките на четири симула-

На преден план е отборът, който получи наградата „Най-добър ответник“

тивни процеса, като всеки един от тях влезе в ролята на ищец или ответник и представи своя адвокатска защита. Тази година казусът, който решаваха отборите, беше посветен на въпроси от областта на облигационното и търговското право, а състезателите размишляваха над някои правни проблеми, свързани с придобиването на авторски картини, които са произведения на изкуството. Така тематиката на казуса косвено докосна и каузата „Плов-

див – Европейска столица на културата 2019 г.“

В крайната фаза на състезанието всички отбори представиха адвокатски защиты с високо ниво на познание на частноправната материя, което доста затрудни журито. Призове, „Най-добър ищец“ и „Специална награда на академичната общност“ получи отборът на СУ „Св. Климент Охридски“ в

Проф. Венцислав Стоянов връчва наградата на Изабела Петкова

на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ в състав Елеонора Дочева, Силвия Йовчева и Димитър Илиев. „Специална награда на председателя на журито“ връчи самият той, проф. д-р Венцислав Стоянов, на отбора на УНСС в състав Иван Генчев, Павел Желев, Васил Калибацев, Елена Славова.

Националното състезание по гражданско и търговско право е пример за това как, когато една инициатива на студентите от ЮФ на ПУ е подкрепена от усилията и на преподавателите, може да се превърне в добър пример, от който всички да черпят удовлетворение и положителни емоции, каза при награждаването ас. д-р Ивайло Василев.

Събитието се реализира с подкрепата на издателствата „Сиела“, „Сибир“, „Нова звезда“ и „Труд и право“.

„Пловдивски университет“

Конкурс за есе „Култури на знанието и свят на живота“

Катедра „Социология и науки за човека“ към Философско-историческия факултет на Пловдивския университет обявява национален конкурс за есе „Култури на знанието и свят на живота“ за ученици от 12. клас с интереси по дисциплините история и цивилизация, обществени науки и гражданско образование, психология и логика, етика и право, философия, свят и личност.

Инициативата е част от дългосрочната стратегия на катедра „Социология и науки за човека“ за работа с ученици и техните преподаватели от гимназиалния курс и цели да провокира по-задълбочен интерес у младите хора към проблемите на съвременния глобален свят. В рамките на националния конкурс се предлагат три теми, които препращат към разнородни сфери от обществото, в което живеем, като целта е да се даде шанс на кандидатите

да изразят не толкова придобитите в училище знания, колкото личното въображение и не толкова информираността, колкото мисленето си:

„Човешкото тяло в епохата на биотехнологиите“

„Виртуалният човек и реалният човек – как общуваме в глобалния свят?“

„Разболяват ли психиката ни междучовешките отношения?“

Кандидатът може да избере една от посочените теми. Есето трябва да е с обем от 2 до 5 стандартни страници. Срокът за изпращане на текстовете е до 15 април 2019 г. на електронен адрес sociology_hs@uni-plovdiv.bg, или на хартиен носител на адрес: катедра „Социология и науки за човека“, ул. „Костаки Пеев“ 21, гр. Пловдив.

Министър Красимир Вълчев участва в дискусия за предизвикателствата пред образованието и пазара на труда в дигитализиращия се свят

Министърът на образованието и науката Красимир Вълчев и президентът на Конфедерацията на независимите синдикати в България Пламен Димитров се срещнаха със студенти и преподаватели в Пловдивския университет и изнесоха лекции в рамките на организираната от КНСБ цикъл **MASTERCLASS WORK 4.0**. Срещата се състоя на 5 април 2019 г. в 6. аудитория, а ректорът проф. д-р Запрян Козлуджов приветства гостите в качеството си на домакин и отбеляза важността на темите, които се обсъждат.

Модератор на срещата беше доц. д-р Лиляна Вълчева – председател на Националния браншов синдикат „Висше образование и наука“ към КНСБ. Лекцията на Пламен Димитров бе „Бъдещето на труда в ерата на дигитализацията. Предизвикателства и възможности“, а министър Красимир Вълчев представи своите виждания по темата „Дигитализация и образование. Предпоставки за промяна и възможни решения“. Програмата предвиждаше лекция и на министъра на труда и социалната политика Бисер Петков, но поради заетост той не можа да участва.

Индексът 4.0 след **MASTERCLASS WORK** насочва към термина *Индустрия 4.0*, чието дешифриране показва, че става дума за Четвъртата индустриална революция, а „0“ ни препраща към интернет технологиите *Web 1.0, Web 2.0, Web 3.0...*

Индустрия 4.0 се определя като част от приложението на новите цифрови технологии в производствения сектор и включва широк набор от технологични решения и бизнес модели, които допринасят за качествено нови форми на икономическа активност.

Терминът *Индустрия 4.0* (*Industrie 4.0*) се дефинира за първи път от федералното правителство на Германия като основна инициатива за приемане на високотехнологична стратегия за развитие на немската индустрия през 2011 г. (част от стратегията *High-Tech Strategy 2020 for Germany*). Понятието „Индустрия 4.0“ е използвано в наименованието на 8 от общо 13 национални политики в Европейския съюз за цифро-

Институтът за социални и синдикални изследвания към КНСБ активно се занимава с темата за бъдещето на труда в дигитален контекст. Сформираната експертна група отделя специално внимание на последствията от дигиталната трансформация

От дясно наляво: доц. д-р Лиляна Вълчева, министър Красимир Вълчев, проф. д-р Запрян Козлуджов и президентът на КНСБ Пламен Димитров

визиране на производствените процеси.

Индустриалните революции се характеризират според водещите технологии. При Първата индустриална революция се използва силата на водата и на парната енергия за механизване на производството, при Втората електричеството води до създаването на масово производство. Третата започва от средата на миналия век и е базирана на електрониката и информационните технологии, което спомага за автоматизиране на производството. Четвъртата революция стъпва върху Третата, но се отличава със сливане на технологиите, което замъглява линиите между физическата, дигиталната и биологическата сфера.

Предлагаме ви акцентите от експозетата* на двамата лектори, които очертаха мястото на България в контекста на новите промени и перспективи пред пазара на труда и образованието.

Пламен Димитров заяви, че през последните две години

в икономиката, индустрията, услугите и в социалната сфера. По думите му предизвикателствата са огромни пред пазара на труда, а всеки един работещ българин трябва да премине през обучителни курсове, за да придобие базови дигитални умения. „Има хиляди въпроси, малко са отговорите. Разговора го започваме сега. Искаме да сложим на масата заедно с бизнеса, синдикатите и правителството национална и отговорна задача пред България, а не да сме последни в Европа. Няма как да искаме икономика, която да се вписва в новия дигитален свят, а работната сила да не е адекватна на това“, коментира той.

Пламен Димитров акцентира на факта, че 65% от днешните първокласници ще упражняват професии, които към момента още не са създадени, а в следващите години роботите ще заменят хората. „20% от глобалното съдържание вече се създава от машини. Развиват се нанотехнологиите, блокчейн технологията, криптовалутите. Много се говори за умни градове и ще

дам пример с Барселона – една управляема градска среда – градския транспорт, уличното осветление, начина, по който се напояват градинките, начина, по който се следи въздухът. Всичко, което може да доведе до икономии и по-добри условия за живот на хората. Също и Чикаго, както и най-интелигентния специално създаден град в Южна Корея – Сонго“, заяви Димитров. По думите му най-застрашени от машините и изкуствения интелект са квалифицираните работници. „Това е средният ешелон, гръбнакът на средната класа в обществото, в икономиката.

В последните 4 – 5 години се говори как машините идват, а ние си отиваме. Този въпрос виси във въздуха. В момента в по-развитите държави вече се наблюдава безработица заради роботите. Ключовото предизвикателство за България са дигиталните умения. Ние сме на последно място и по този показател. Не успяваме да намерим общата мобилизация на правителство, синдикати, организации. Затова идеята ни е за национална петгодишна програма за управление на дигиталната информация в българския бизнес и придобиване на дигитални базови умения на всички три милиона работещи българи. Това спешно трябва да се направи, за да не се превърнем, дигитална периферия в ЕС“, предупреди президентът на КНСБ.

Според министър Красимир Вълчев „висшите училища са изправени пред отговорността да обучават своите студенти да са създатели на дигитално съдържание и да ги превърнат в лидери на промяната в индустрията, държавата и обществото, като запазват човешката етика и природа“. Акцентът е върху развитието на работната сила на пазара на труда и с него трябва да се променят и системите на образованието. Целта е днешните ученици и студен-

* Използвана е информация от сайтовете на Министерството на образованието и науката и КНСБ.

Университетът беше домакин на дискусия, посветена на евроизборите и фалшивите новини

Дискусия на тема „Могат ли фалшивите новини да застрашат европейските избори“ се проведе на 29 март 2019 г. в зала „Компас“ на Пловдивския университет. Идеята на организаторите от Българското училище за политика „Димитър Паница“ и официалните медийни партньори – сайтовете Actualno.com и Expert.bg, е да се представи пред обществото един нов феномен, свързан с огромния и разнороден поток от информация, който в много голяма степен всъщност е целенасочена дезинформация. Дискусията е част от кампанията „Европа те чува. Гласувай!“ и е насочена към младите хора, които да се запознаят с работата на Европейския парламент, а оттам и защо е важно да се гласува на евроизборите.

Водещата Ренета Венева представи специалните участници в дискусията – политолога доц. д-р Татяна Буруджиева, проф. д-р Росен Стоянов, преподавател по политически науки, и кмета на район „Южен“ Борислав Инчев. В залата при-

състваха също Теодора Халачева – председател на младежката организация на БСП в Пловдив и настоящ депутат, и Мирослав Тенев – председател на младежката организация на ГЕРБ.

Преди да отговорят на въпросите: *Какво е фалшива новина? Колко опасни могат да бъдат фалшивите новини? Какво е и какво може да е влиянието им, особено що се отнася до политиката? Как да се опазим от ефекта им и как Европейският съюз, в частност и България, се бори с фалшивите новини?*, участниците в дискусията направиха преглед в исторически план какво се крие под този термин.

Понятието „фалшива новина“ доби особена популярност покрай последните президент-

ски избори в САЩ и се превърна в удобно клише, което много политици използват срещу всеки отправен към тях упрек. От друга страна, фалшивите новини, които в голямата си част се разпространяват в социалните медии или в създадени специално за целта сайтове, поднасят дезинформация, с която да насочат общественото мислене в определена посока.

Като най-ранен пример за „фалшива новина“ се посочва представената в барелефи и текстове като победа на египетския фараон Рамзес II в битката при Кадис през 1274 г. пр.н.е., която е по-скоро поражение. Друг пример е тъй наречената „Тайна история“, която се приписва на византийския писател и учен Прокопий от VI век. Историята, публикувана след смъртта на Прокопий, съдържа текстове, даващи информация за задкулисни скандали при царуването на император Юстиниан, които са абсолютна противоположност на официалните му писания за личността

на владетеля. От по-ново време е примерът с румънския комунистически лидер Николае Чаушеску. Малко преди да падне от власт и да бъде убит, са публикувани материали с трупове на хора, изровени от общи гробове край град Тимишоара, които са представени за жертви на секретните служби. Тази информация се разпространява по целия свят и настройва хората срещу режима, но по-късно се оказва, че всъщност труповете на „убитите по заповед на Чаушеску“ са били отдавна умрели, взети от мортите срещу подкуп.

Като цяло участниците в дискусията се обединиха около тезата, че изкривената информация влияе на избирателите с по-ниска култура, които не умеят да пресяват истината и манипулацията. Радостно е, че младите хора, които присъстваха в залата, не само проявиха активност, но и показаха информираност по най-актуални политически и обществени теми както за България, така и в европейски контекст.

„Пловдивски университет“

Министър Красимир Вълчев участва в дискусия...

➔ От стр. 6

ти да са подготвени за живот, който в много голяма степен ще бъде базиран на взаимодействие с машини. А тази техника ще изисква програмиране, развитие и управление.

„Висшите училища трябва да предприемат хоризонтални мерки за насърчаване на иновациите, креативността и да развиват качествени научни изследвания, да работят съвместно с европейските университетски мрежи и с бизнеса“, подчерта министърът на образованието и науката. Той допълни, че инвестициите в оборудването са една от големите стъпки пред висшите училища, когато става дума за дигитализация на висшето образование. Другите са – инвестиции в млади учени и преподаватели, за които започва Национална научна програма с бюджет от 15 милиона лева за тригодишен период. Малък научен

пробив ще води до генериране на милиарди доходи и до изключително бързо развитие на стартиращи компании.

Нараства броят на обучаваните студенти по програми за ИКТ технологии – към първия семестър на учебната 2018 – 2019 година е 14 885. Секторът е показателен пример за положителни резултати от образователната работа дори в настоящия момент, защото в него е налице и тенденция за негативна миграция сред завършилите.

Според министър Вълчев висшите училища все повече ще се изправят и пред предизвикателствата да подготвят студенти за киберсигурност, дигитална медийна грамотност и дигитално гражданство и най-вече за развитие на уменията за създаване и управление на устройства с изкуствен интелект.

Като предпоставки за пренасочването към дигиталните предизвикателства от страна

на МОН се предприемат редица мерки още от най-ранните етапи на образованието, заяви министърът. Въведено е компютърно моделиране в трети клас, като предстои то да се разширява и към първи клас. Учениците в гимназиалния етап могат да се обучават по програма за приложни програмисти. През настоящата година стартира нова национална програма – „IT бизнесът преподава“, с която специалисти от IT компании ще могат да се включат в преподаването на определени модули от материала по информационни технологии. Започва и голям проект по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ за дигитализация на средното образование, в който са предвидени средства за създаване на отворен облак с учебно съдържание.

Красимир Вълчев припомни, че България има силни тра-

диции от над половин век в разработването и развитието на иновации и информационни технологии. Необходими са обаче адаптиране, промени в начина на мислене и споделяне на знанията от страна на университетите, науката, бизнеса, родителите, децата, администрацията, за да се постигне технологично и иновативно предимство, каза още министърът.

Лекциите бяха последвани от оживена дискусия, по време на която бяха поставени множество въпроси, свързани с масовизацията на висшето образование и последиците от това; извънучилищните дейности; креативността на преподавателите и тяхната свобода при поднасянето на учебния материал; цената, която трябва да платим като хора и общество при все по-засилващата се дигитализация на отношенията и др.

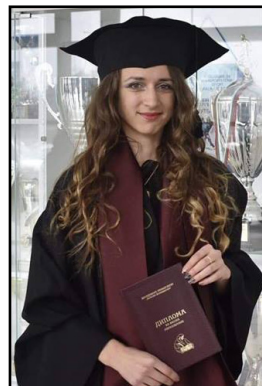
„Пловдивски университет“

Възпитанички на Химическия факултет с двоен триумф в национален конкурс

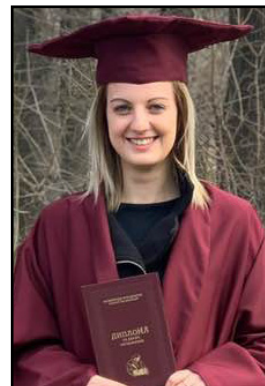
Абсолвентките Ивелина Стефанова и Даниела Клисуро-ва бяха класирани на първо място в националния конкурс за наградата „Аквахим“ на Съюза на химиците в България за **най-добра дипломна работа за 2019 г.** Компетентно жури в състав: проф. В. Бешков – председател, и членове – чл.-кор. проф. Д. Цалев, проф. Вл. Димитров, доц. Ч. Бонев, доц. И. Вълчев, доц. В. Нейчев, доц. К. Ариширова и доц. И. Хавезов, определи десетте най-добри дипломни работи. Тъй

Деканът доц. Веселин Кметов връчва дипломата на Ивелина Стефанова

Даниела Клисуро-ва

Радостина Миладинова

като двете дипломантки на Пловдивския университет са оценени с равен брой от 138 точки, са присъдени две първи награди – по 1000 лв. Сред отличените 10 има и още една дипломантка на пловдивския Химически факултет – Радостина Миладинова, която зае престижното седмо място с резултат 114, 75 точки.

Двете абсолвентки, спечелили първа награда, са дипломирани в магистърската програма „Медицинска химия“, а Радостина Миладинова е завършила бакалавърска степен в Химическия факултет при ПУ. Ивелина Стефанова раздели приза с изследванията си на тема: „Разработване и валидиране на метод за количествено определяне и идентификация на клозапин в биологични матрици“ с ръководители гл. ас. Димитър Божилов от катедра „Органична химия“ при ПУ и д-р Георги Бончев – началник на Лабораторията по химико-токсикологични изследвания при ВМА – МБАЛ – Варна, където понастоящем работи и Ивелина. Другата победителка –

Даниела Клисуро-ва, е химик лаборант в Лабораторията по биологично активни вещества към БАН, Пловдив, и спечели първото място с работата си на тема „Изследване на ефекта копигментация на антоцианини от арония (*Aronia melanocarpa*) с фенолни копигменти и билкови екстракти“ с ръководители доц. д-р Петко Денев от лабораторията в БАН, Пловдив, и доц. д-р Стела Статкова-Абегхе от катедра „Органична химия“.

Изключително сме горди с този двоен триумф! Това е сериозно признание за Химическия факултет и за академичното ниво, което постигаме и развиваме. Браво на нашите дипломанти! Поздравления и за техните ръководители! Показателно е, че партньорството с външни организации и научни звена в изследователската работа на колегите от Химическия факултет води до успешни резултати с висока оценка. Това е отличен модел за изграждане на елитни кадри.

„Пловдивски университет“

Открита лекция в Юридическия факултет на гост преподавател по „Еразъм+“

В началото на април Юридическият факултет на Пловдивския университет посрещна гост професор от Правния факултет (ПФ) на Университета „Св. Климент Охридски“ от Битоля, Северна Македония. Сътрудничеството между двата факултета се развива от почти две години както в рамките на програма „Еразъм+“, така и в други направления, като например съвместно организиране на научни форуми.

Гост преподавателката е г-ца Ивона Шушак, асистент и докторант в ПФ, която е и координатор на правните клиники към факултета. По време на краткия си престой в Пловдив тя извърши изследвания от областта на темата на своята дисертация, посветена на детската престъпност; набави

Обща снимка след лекцията

допълнителна литература; срещна се с колеги от ЮФ, с които дискутираха въпроси от взаимен научен интерес; запозна се с работата на правните клиники към ЮФ и получи литература от тази област. Докторант Шушак изследва в дисертацията си както причините, така и последиците от детската престъпност. Казано

по-подробно, работата е интердисциплинарна и разглежда не само наказателноправните, но и криминологическите аспекти на детската престъпност.

Друга важна част от програмата на престоя беше откритата лекция, на която тя представи по-важните резултати от своите изследвания. Проявата беше открита от „Еразъм+“ координа-

тора на ЮФ д-р А. Шопов. Колегата Шушак и нейната работа бяха представени от изпълняващия длъжността ръководител на Катедрата по наказателноправни науки на ЮФ доц. д-р Даниела Дончева. Докт. Шушак представи възможностите за обучение по „Еразъм+“ в ПФ, след което разгледа подробно някои по-важни въпроси на детската престъпност.

По-конкретно докт. Шушак първо се спря на особеностите на груповата престъпна дейност, която не е отделна форма на извършване на престъпление, а особено правно явление. При колективната/груповата престъпност се съсредоточава сериозна енергия при извършването на престъпления – именно поради това се изисква

На стр. 9 ➡

Инициативи на Студентския съвет през март

**Светослав ЕНЧЕВ –
председател на Студентския съвет**

През изминалия месец март Студентският съвет на Пловдивския университет реализира много и различни събития. Една от първите инициативи бе среща с лектори от Европейския парламент на тема „Да бъдем активни! Как да се включим в доброволческа дейност?“.

Поради високия интерес от страна на студентите членовете на Студентския съвет се стремят да организират повече срещи и дискусии с различни гост лектори.

Благодарение на провокативното си заглавие събитието „Любовта е за глупаци?“, създадено от Иван Мирчев, личен и бизнес коуч, привлича вниманието на много студенти. Следващото събитие бе публична лекция в Пловдив и региона – възможности и перспективи. Също така се проведе и лекция от един от най-добрите водолази на България – Асен Русев, на тема „Красотата на подводния свят“.

Цвете за 8 март

След посещението на президента на Република България Румен Радев Студентският съвет все по-усилено се опитва да реализира срещи с управляващите и да провежда дискусии по важни за страната въпроси. В тази връзка беше организирана дискусия на тема „Могат ли фалшивите новини да застрашат евроизборите?“. Повече за нея може да прочетете на страница 7.

Любовта е за глупаци? Или...

Традиционно, както всяка година, представителите на Студентския съвет зарадваха колегите и преподавателите си с мартици и пожелания за здраве и късмет по случай 1 март, а този жест изненада приятно и Комисията по акредитация на университета.

На националния празник – 3 март, бе поднесен венец и от името на студентската организация. По случай 8 март, Международния ден на жената, кавалерите от Студентския съвет зарадваха дамите с мил жест, поднасяйки им цветя.

С хубавото време започнаха и спортните мероприятия на Студентския съвет.

Посрещане на Баба Марта

Първото състезание, в което се включиха бегачи от всички висши училища в Пловдив, бе университетският студентски крос. Като всяка година, възпитаниците на Пловдивския университет спечелиха челните места и купите в отборното класиране.

През месец април, спортния месец за ПУ, ще се проведат състезания по табла, шах, аеробика, тенис на маса, футбол и волейбол. Освен спортните мероприятия предстои да стартират конкурси за есе, картина, поезия и фотоконкурс. По предложение на студенти от Филологическия факултет ще бъде създадено напълно ново събитие – състезание по скрабъл. Също така през месец април са подготвени и две киноветери с български филми в 6. аудитория.

Повече информация за предстоящите инициативи може да намерите на нашата фейсбук страница: Студентски съвет ПУ „Паисий Хилендарски“, както и на рекламните табла в сградите на университета.

Открита лекция в Юридическия факултет на гост преподавател...

➔ От стр. 8

умисъл за деянията. Според наказателноправната теория при престъпленията, извършени от повече лица, се променя нивото на обществена опасност. Една от характеристиките на детската и младежката престъпност е тъкмо съвместното извършване от две или повече деца. Докт. Шушак наблегна на психоемоционалните особености в характера на децата – най-вече на тяхната личностна неукрепналост, която пък поражда необходимостта дете-

то да получи съдействие при извършването на престъпление. Мотивът на детето е, че то върши престъпление, за да бъде видяно от другите негови връстници, така то демонстрира своята сила и способности, т.е. себедоказва се.

Последната част на лекцията бе посветена на подходящите мерки, основани на научния опит, по превенцията и санкционирането на това социално неприемливо (само-) организиране на младите хора. Докт. Шушак обър-

на внимание на значението на семейната и приятелската среда, които оказват сериозно влияние на детето и подтика му то да извършва престъпления. Тя изрази съжаление, че местната практика в Македония не прилага широко една от най-ефективните мерки за превенция на престъпленията – настаняване на детето в приемно семейство. Така то радикално би променило своята социална среда, като новата му среда ще изиграе ролята на възпиращ фактор детето да

извършва каквито и да е престъпления.

Интерес към лекцията проявиха студенти от различни курсове на ЮФ. Някои от тях предложиха да се организира специален лекционен курс, посветен на детската престъпност. Присъстващите на лекцията се присъединиха към пожеланията към докт. Шушак за скорошна защита на дисертацията, отправени от д-р Шопов в неговите заключителни думи.

Ангел Шопов

Ден на отворените врати в Юридическия факултет

Много млади хора съчетаха астрономическата пролет с интереса си към възможностите, които им предлага Юридическият факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Приятна изненада за организаторите бяха и дошлите от други градове кандидат-студенти за Деня на отворените врати, който тази година се проведе на 22 март в 6. аудитория на Ректората. Бъдещите юристи се запознаха на място с преподаватели, студенти, докторанти, получиха изчерпателна информация как трябва да се подготвят за предстоящите изпити по история и български език, какви дисциплини ще изучават, ако бъдат приети, и къде могат да се реализират след успешно завършване на факултета. Събитието беше официално открито от декана проф. д-р Венцислав Стоянов, който в приветствието си към гостите подчерта водещата позиция и ключовото място на пловдивския юридически факултет в обучението по специалността „Право“.

Председателят на изпитната комисия по история доц. д-р Тодор Радев разясни какви ще са критериите за оценяване на изпитните работи за тазгодишните кандидат-студенти и какви са основните изисквания за висока оценка на изпита по история на България, който е „една от вратите за вход“ в специалността „Право“. Същото направи и доц. д-р Теофана Гайдарова, която е председател на изпитната комисия по български език – втората врата, през която трябва да се мине, за да се запише желаещият да учи право. Тя сподели с присъстващите кои са най-често допусканите грешки при правенето на теста по езикова култура и даде ценни практически насоки на кандидат-студентите.

След като бяха запознати с условията за приема, гостите, а навярно и бъдещи студенти в ЮФ, се запознаха със заместник-декана доц. д-р Христо Паунов, който обобщено предста-

Заместник-деканът доц. Христо Паунов представи възможностите за обучение в Юридическия факултет

нов, който обобщено представи държавно регулираната специалност „Право“. Той бе организатор, водещ и своеобразен домакин на Деня на отворените врати, който по негова инициатива се провежда вече за трета поредна година и се радва на

завиден интерес от страна на кандидат-студентите. В качеството си на заместник-декан той изложи предимствата на Юридическия факултет и посочи престижното второ място на факултета в Рейтинговата система на висшите училища в България. Според доц. Паунов Юридическият факултет е притегателна точка за младите хора заради съвременния си и стриктно спазван учебен план, високото професионално ниво на академичния състав, високата акредитационна оценка и многообразието на формите за изява на студентите.

Активно участие в Деня на отворените врати взеха и студентите от ЮФ. Те подробно разясниха на гостите, че в университетския живот освен лекции и упражнения има и още приятни моменти, като органи-

зирането на различни инициативи с научна или практическа насоченост. Пред бъдещите юристи има множество форми, в които да проявят своите възможности: Факултетен студентски съвет; Европейска асоциация на студентите по право (ELSA) – клон Пловдив; Клуб по международно хуманитарно право; Клуб на цивилиста; Кръжок по гражданско и търговско право; Кръжок по публичноправни науки; Кръжок по наказателно право; Кръжок по международноправни науки; Студентска юридическа научна академия и др.

Присъстващите на Деня на отворените врати получиха от новата рекламна брошура на Юридическия факултет, както и папки и химикали – подарък от Студентския съвет на ПУ.

„Пловдивски университет“

IN MEMORIAM

Акад. проф. д.ф.м.н. Жорес Алфьоров

На 2 март 2019 г. почина акад. Жорес Алфьоров, който е първият и единствен засега почетен доктор на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, удостоен с Нобелова награда.

Акад. Жорес Алфьоров (1930) е руски физик от беларуски произход, работил в областта на полупроводниците, академик на Руската академия на науките от 1979 година, а от 1991 до 2017 г. е неин вице-президент.

През 1952 г. завършва Факултета по електронна техника на Ленинградския електротехнически институт, където е бил научен сътрудник в лабораторията на Б. Мякишев и участва в разработването на

Акад. Ж. Алфьоров с почетния диплом на Пловдивския университет

първите руски транзистори и силови германиеви устройства. Носител е на десетки национални и чуждестранни отличия.

От 1953 г. работи във Физико-техническият институт „Йофе“. През 1970 г. Алфьоров защитава дисертация, която е обобщение на нов етап от научните изследвания в полупроводниковите хетероструктури, и получава научната степен „доктор на физическите и математическите науки“. През 1972 г. Алфьоров става професор и година по-късно – ръководител на Катедрата по оптоелектроника в Ленинградския електротехнически институт. От 1987 до май 2003 г. е директор на института „Йофе“.

Неговите изследвания изи-

грават голяма роля в компютърните науки. През 2000 г. получава Нобелова награда за физика заедно с Джек Килби и Херберт Крьомер за разработка на полупроводникови хетероструктури и за създаване на бързи опто- и микроелектронни компоненти. Автор е на повече от петстотин научни труда, три монографии и на петдесет изобретения. Неговите изследвания имат голяма роля за развитието на информатиката. През 2001 г. учредява благотворителен фонд в подкрепа на науката и образованието, за който предоставя част от средствата от Нобеловата награда. В чест на акад. Алфьоров астероидът „3884“ (открит през 1977 г.) носи неговото име.

Пловдивският университет с награда за най-активно висше училище по Рамковата програма „Хоризонт 2020“

Министерството на образованието и науката отличи за първи път най-успешните участници по Рамковата програма „Хоризонт 2020“ на Европейския съюз. Награди получи 16 институции, разделени в 9 категории. Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“ бе отличен като най-активно висше училище за участието си в пет колаборативни изследователски проекта. Наградата беше получена от заместник-декана на Физико-технологичния факултет проф. д-р Теменужка Йовчева поради отсъствието от страната на ресорния заместник-ректор – проф. д-р Невена Милева, която отговаря за научноизследователската, проектната дейност и международното сътрудничество.

Грамота в същата категория получи и Техническият университет в София. Награди получи още: Софийският университет „Св. Климент Охридски“ за участие в най-много консорциуми; най-много средства до момента по програмата е успял да привлече Институтът по механика на Българската академия на науките, а фондация „Приложни изследвания и комуникации“ също е привлякла най-много средства, но като частна научна организация. Столичната община беше наградена като българската публична организация, привлякла най-много средства по РП „Хоризонт 2020“. Наградените български бизнес организации за участие в програмата са „Онтотекст“ АД, „Ендуросат“ АД, издателство „Пенсофт“ и „Идеа Консулт“ ООД. За най-активни институти на Българската академия на науките бяха определени Институтът за изследване на обществата и знанието и Институтът по информационни и комуникационни технологии. Селскостопанската академия също спечели две отличия – за Института по зеленчукови култури „Марица“ и Агробιοинститута. Най-активен по отношение на европейските политики е Медицинският университет в Пловдив.

Връчвайки наградите, замест-

ник-министърът на МОН Карина Ангелиева заяви: „Това е най-голямата програма в света, която финансира целево научни проекти, отделни изследователи, както и фирми за иновационни разработки. Решихме да

Проф. Теменужка Йовчева заедно с представители на останалите наградени институции

видим къде сме, какво е нашето участие и да използваме тези награди като стимул за най-добрите ни и активни участници. Но и за мотивация на останалите български организации, университети, фирми, защо не и индивидуални стипендианти и бъдещите млади учени. За да спечелим и осъществим нови успешни проекти, е необходима съвместна работа между науката, бизнеса и обществото. Целта ни е до 2020 година да удвоим

спечелените средства от 100 милиона лева, а до 2030 година да привлечем 1 милиард лева в рамките на новата програма „Хоризонт – Европа“. Заместник-министър Ангелиева отбелязва, че българското участие в програмата не е достатъчно активно и има още множество неизползвани възможности, защото броят на отворените конкурси надхвърля 350. „Хоризонт 2020“ прелива в „Хоризонт – Европа“, която ще се реализира до 2030

г. като бюджетът ѝ е 100 млрд. евро, от които се надява България да успее да спечели 1 млрд. евро.

„Хоризонт 2020“ е осмата рамкова програма на Европейския съюз за научни изследвания и иновации със срок на действие от 2014 г. до 2020 г. Тя е най-голямата в историята на рамкова програма на ЕС за научни изследвания и иновации, като 7-годишният ѝ бюджет е на стойност почти 80 млрд. евро. За сравнение – предходната я седма рамкова програма имаше бюджет 55 млрд. евро. По-голямата част от финансирането за научни изследвания в ЕС се предоставя въз основа на покани за представяне на предложения на състезателна основа, но бюджетът на програмата „Хоризонт 2020“ включва и финансиране за Съвместния изследователски център – научната служба на Европейската комисия; Европейският институт за иновации и технологии и изследвания в рамките на Договора за Евратом.

„Пловдивски университет“

Студентският клуб на мениджъра стартира своята дейност

На 15 април от 16,30 ч. в 7. аудитория на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ ще се проведе първото събитие, организирано от Клуба на мениджъра към Факултета по икономически и социални науки. Организаторите ни канят на среща с Димо Желев, който ще представи своя път и опит в сферата на бизнеса. Като възпитаник на Университета по хранителни технологии със специалност „Туризм“ и на Пловдивския университет със специалност „Маркетинг“, той ще ни запознае със своя повече от

11-годишен стаж в сферата на онлайн рекламата и дигиталния маркетинг на хотели. Като управител и собственик на фирмата „ДРС – Травел“, притежава някои от водещите туристически онлайн портали. Желев е първият в Пловдив сертифициран към Google фотограф за 360-градусови панорами.

Гости са още Маргарита Савова – диамантен директор в Орифлейм България, и Радослав Иванов – здравно-финансов консултант.

Клубът с ръководител Ивайло Ставрев и

екипът му се стреми да предостави възможност на младите надежди в предприемачеството да се срещнат с утвърдили се в сферата на бизнеса личности. По този начин цели да покаже реалните специфики на занаята. Следват срещи с Георги Димитров и Васил Ралчев, които ще представят своята книга „Пет стъпки към по-добър живот“, с финансов консултант Радослав Иванов и други. Информативна лекция за възможностите, които предоставя програмата Еразъм+, също е част от подготвената програма.

Доц. д-р Дияна НИКОЛОВА*

Бел епок е културноисторическо понятие, на което съответстват както определена естетическа парадигма, така и сравнително ясни темпорални граници. Те най-често са полагани от 1870 – 1871 до 1914 г. Това е дълъг период на относителна стабилност и мир, на икономически просперитет в Европа, свързан с втората индустриална революция; време на много активни промени в социалната структура на обществото и на живота в мегаполисите; време и на научни революции, променящи радикално менталността на европейца. Всяка научна революция е свързана с градежа на антропологични, политически и социални модели. Третата научна революция – с Айнщайн и с квантовата механика, поражда напълно ново мислене за човек, природа, реалност, знание, познаваемост, времепространство; води и до нови динамики между науката и изкуството. Хайзенберг нарича това „промяна в структурата на мисленето“.

Бел епок е време на ярки и самобитни авторски почерци, които не могат да бъдат поставени само в рамките на един т.нар. „изъм“, нито само в едно изкуство; време, родило много и често несводими едно с друго направления и стилове във всички изкуства (символизъм, фовизъм, кубизъм, абстракционизъм, орфизъм, супрематизъм, експресионизъм; музикален авангард, модерен балет); време на радикална смяна на естетически парадигми.

Бел епок е и метафорично понятие, наложило се активно в употреба главно около Втората световна война, свързвано най-вече с Франция. Париж, наречен от В. Бенямин „столицата на XIX столетие“, Париж от времето на Бел епок е многолик. Това е градът на Родолф Салис („крал“ на Монмартър), на Аристид Брюан и Алфонс Але, на Юисманс, на Бодлер и символистите, на Мопасан и Зола, на импресионистите, на Тулуз-Лотрек, Гоген и Ван Гог, на Флоримон Ерве и Жак Офенбах, на Ерик Сати, Клод Дебюси и Морис Равел, Сен-Санс, Габриел Форте. Париж е и градът на модерния балет, „нахлул“ през 1909 година с трупата на Дягилев; градът на операта и оперетата, на масовите забавления (café-chantant, café-concert, cabaret). В него изгряват Сара Бернар и другите Музи на Бел епок – Лина Кавалиери, Ивет Жилбер, Емилиен д'Алансон, Клио де Мерот, Каролин Отеро, а също и скандалните майстори на канкана (танца, станал символ на Бел епок) – Ла Гулю, Валентин Безкостния, Жана Аврил, обезсмъртени в картини и плакати на Тулуз-Лотрек. Това време изкуствоведът Жан-Пол Креспел нарича *Великата епоха*.

Митологизацията на Бел епок върви устойчиво през образа на Париж, видян като *Аркадия*, като мечтан *нов Златен век*, мислен така и заради стандарта и начина на живот, масовото потребление, виното, абсента, танците и другите развлечения; не на последно място – и заради концентрацията на творци от цяла Европа и от Америка, осветили Монмартър с харизматичното си присъствие. И в първото десетилетие на XX век Пикасо, Утрило, Северини, Модigliani, Шагал, Г. Стайн, Мережковски, З. Гипиус и други художници, поети и писатели върват по стъпките на знаменитите си предшественици, последвани след войната от Дали, Бунюел, Миро, Фицджералд, Ман Рей, Макс Ернст, Тристан Цара и др. Така се задава специфична иконография на Париж от Бел епок, която и насетне ще облъчва активно европейската култура и ще съгражда митове.

Още в края на XIX век се заговаря и за *fin de siècle*. Понятието носи идеята за всички разнопосочни умонастроения в Европа, отразени в социалния и културния ѝ живот с появата на десетките

БЕЛ ЕПОК И НЕЙНИТЕ

„изми“, на авангарда и на кича, на елитарни естетически програми за изкуството, както и на масовата култура, на културната индустрия. Това е време, в което се подлагат на съмнение етически и естетически скали, устойчиви представи за света, природата, човека. Нови са отношенията природа – култура, живот – изкуство, комерсиално – елитарно, професионално – непрофесионално, сериозно – развлекателно, както и разбирането за взаимовръзките им. В ново единство са фантазно – делнично – карнавално – игрово – сериозно – бурлескно – ексцентрично. Сред ярките примери за ексцентричните игрови стратегии на твореца, превърнати в *modus vivendi*, са Е. Сати и А. Але, епатажните изяви на членовете на клубовете на Фюмистите, Хидропатите, Ирсютите,

Веселящите, Алогични изкуства (Arts Incohérents). Фюмистите заявяват, че „хвърлят дим/прах“ в очите на публиката, т.е. играят с ценности и роли, провокират. Същото правят и *Хидропатите*, откровено пародиращи още в наименованието си светската мода, свързана с водолечение, а и не само това. Клубът *Алогични изкуства* още с името си (incohérent – непоследователен, несвързан, абсурден, неясен, противоречив) заявява провокативната стратегия на творците, чийто девиз е „смърт на клишетата“, а първата им изява е обявена като „изложба на онези, които не могат да рисуват“.

Поддривните стратегии към реалността и към традицията се осъществяват по различен начин, с различни средства. Сред тях са и новаторските употреби на пасторалното, което се превръща в език на модерността.

Пасторалът е културен метамодел, а не просто метажанр. Той участва в преноса на представи и ценностни модели от Античността към Новото време, в създаването и развитието на жанрове във всички изкуства; носител е на устойчиви високи твърдения на културата; задава модел за виждане на света (осмисляне на реалността през определен философско-естетически режим). Пасторалното винаги е въпрос на стратегия, на културен и идеологически избор, на оценностяване. То може да се види и като „социален текст“, отразен в конструирането, осмислянето и употребите на пространството (архитектура, парково изкуство, камерни удоволствени локуси, природа), защото географското пространство е социално пространство, в което са обективирани конкретни социални механизми и структури. Пасторалът конструира и естетизира определен модел за живеене – *extra urbem*. Той е огледало на разбирането за природа, за отношенията култура – природа; човек – природа; село – град; реално – идеално, както и за динамиката на социални и властови отношения: център/периферия; публично, официално/приватно; контролирано (цензурирано)/свободно. Затова в изследванията за пасторала се говори за пасторализъм, за пасторален код, пасторална модалност.

Още Античността създава образа на *Аркадия* като идилично място – царство на Пан, населено с нимфи, пастири и пастирки; свършен свят на любов и хармония, на единение с природата. Този литературен топос въвежда Теокрит, в чиито идилии мястото на действие е Сицилия. Два века по-късно Вергилий пише „Буколики“ и така за първи път в литературата се появява топосът, назован Аркадия.

При многото си разновидности прояви пасторалът във всички културни епохи съдържа някои неизменни компоненти: място на действие – *locus amoenus* (идиличен остров, блажена Аркадия, уединено пространство със специфични характеристики); идеален буколически ландшафт; устойчива система от персонажи (пастирки

* Текстът е част от публичната лекция на д-р Дияна Николова по случай избирането ѝ за доцент.

ПАСТОРАЛНИ СВЕТОВЕ

и пастири, Пан, Афродита, Ерос, Аполон, Артемида, божествения пастир Дафнис, нимфи, сатъри, фавни); „пастирски“ начин на живот; любов, състояние на влюбеност; музически занимания, музикално-поетически състезания на пастирите; темпорален код, носещ идеята за блаженство и безвремие, за една особена вечност (*aetās aurea*), за младост, обновление и живот (пролет, лято и ранна есен); за спокойствие, блажен пастирски *otium*, свързан и с определена част от деня – обед, следобед.

В културата на модерността пасторалът не изчезва заедно с аристократичните си варианти, с емблематичните си художествени решения от предходни епохи. Във *fin de siècle* изкуството продължава да работи с пасторалното, като радикално го преосмисля, встъпвайки в активен диалог с 22-вековната към това време буколическа традиция. Пасторалното присъства и в неокласицистичните идилични визии на художника Пюви дьо Шаван, и в авангардни живописни, музикални и литературни творби, в модерния балет на трупата на Дягилев и на творците, работили с нея – представители на руския Сребърен век, на „Мир искусства“, както и на западноевропейския модернизъм (Дебюси, Равел, Сати, Пикасо, Матис, Кокто). Пасторални конструкти активно използва и масовата култура от втората половина на XIX век.

В социокултурното поле на френската Бел епока новите употреби на пасторала може да се открият в литературата (при символистите, при Юисманс, Жид, Аполинер), в живописа (при художници от различни направления и стилове – от барбизонската школа и импресионизма до фовизма и кубизма), в музиката (напр. *Прелюдът* на Дебюси по еклогата на Маларме „Следобедът на един фавн“); в балета и балетната музика (пасторалните балети от *Руските сезони* в Париж – „Нарцис и Ехо“ на Черепнин; „Следобедът на един фавн“ и „Игри“ на Дебюси; „Дафнис и Хлоя“ на Равел).

Пасторалните литературни творби в културата от Бел епока, включително работещите дискретно с буколическия код, никак не са малко. Сред тях са емблематични произведения на модерността като „Следобедът на един фавн“ на Маларме; „Мочурища“ и „Пасторална симфония“ на Жид; стихотворението „Зона“ (от „Алкохоли“) на Аполинер. През еклогата на Маларме „Следобедът на един фавн“ се осъществява активен диалог между поезия – живопис и скулптура – музика – танц. През нея „говорят“ Мане, Гоген, Дебюси. След това Нижински създава авангардно хореографско решение в едноименния балет по музиката на Дебюси. Еклогата на Маларме и нейните интерпретации чертаят пътя на модернизма няколко десетилетия – от парнаизма, импресионизма и постимпресионизма до фовизма. Романът на Лонг „Дафнис и Хлоя“ вдъхновява разнородни в стилистично отношение творби на живописци като Пюви дьо Шаван, Пиер Кабанел, Пиер-Огюст Кот, Гастон Рено, Камий Феликс Беланже, К. Писаро, Ж.-Л. Жером, Габриел Делюк, Морис Дени и др. Присъства транспониран и на сцената – в оперетата на Жак Оффенбах „Дафнис и Хлоя“, в балета на Равел „Дафнис и Хлоя“.

Пасторалното участва и в производството на нови буколически локуси – социални пространства с характера на *loci amoeni*, където се играе на блаженство, безсмъртие, покой, безгрижие. Те са идилични „острови“ край/в тялото на града, сред които най-емблематичен е Монмартър с неговите удоволствени пространства, много от които назовани *jardin*, *Moulin*, *folies* („Мулен де ла Галет“, „Мулен Руж“). След 60-те години на века в предградията на Париж (главно в Монмартър) се обособяват интензивно нов тип идилични и/или игрови удоволствени пространства, в които се проиграват често и

на удоволствията, на идиличен остров, на епикурейски елизиум за творците, за парижката бохема.

В Бел епока е ново социалното пространство, акумулиращо буколически локуси. Затова природата не е задължителен контрапункт и коректив на цивилизованото, на градското. Островите на свобода, щастие и наслади са клубове, кабарета и кафенета в тялото на града, които бохемата символично натоварва и с традиционни културни знаци на пасторален елизиум. Ново е и осмислянето на концептите *vita activa* и *vita contemplativa*, които са в градежа на пасторалната идеология – разбирането за съзерцателността като специфичен културно натоварен знак за активност и ранното ѝ обвързване с буколическото „естественото състояние“ на човека.

Пасторалът в Бел епока проблематизира концептите благо, щастие, живот *extra urbem*, *otium/negotium*, както и категории, пряко свързани с тях – мяра, златна среда, благоразумие, уравнивост. Затова и транспозициите на пасторалното са свързани не само с жестове на отричане, дистанциране, оттласкване, а и с градеж на нови ценности. По нов начин се осмислят пасторалният ландшафт, буколическите персонажи; концептите *voluptas*, *otium*, пастирска „бедност“, „естественост“. *Voluptas* се превръща от философска категория (каквато е в Античността и Ренесанса – удоволствие,

духовна наслада) в богинята на радостта, веселието, сетивното удоволствие. На пиршествени ритуали се придава нов сакрален смисъл, митически ореол. Нова е „религията“, свързана с Ерос, Венера и Вакх, с младостта и безгрижното веселие. Основните ѝ елементи са пир, музика и танци, алкохол, красиви млади „грации и харити“, стари и млади „сатири“, кокетни и мимолетни любовни флиртове. Ражда се и ново разбиране за нощния живот – той се оценява по нов начин в електрифицирания Париж. На развлечението активно се придава особена значимост като

Нова мода от 1899 г.

социална и културна ценност – за всички социални слоеве на мегаполиса.

Културната индустрия от времето на Бел епока активно борави с пасторални елитарно-аристократични съдържателни регистри и удоволствени локуси, градени в предходните векове. Обещава на средната класа и на пролетариата *рай*, достъпен преди това само за елита; обещава всичко, стоящо в заглавията на десетки пасторални картини от френската рококо живопис. Тя прибегва до традиционни пасторални образи, превърнати в „ударно“ и въздействащо клише. Пример за това са веселите пастирки от кабаретата, мелницата и градината в плакатите на Жул Шере за „Фоли Бержер“ и „Мулен Руж“; изобразителните решения на „Мулен де ла Галет“ в картини на А. Уилет, решени в духа на живописата на рококо; обиито от флорални мотиви, заимствани от традиционния буколически ландшафт.

И бохемската култура, чийто център е Монмартър, задава игрови модели – с отношението си към живота като театър, като игра; с естетиката на епатажа, със социалната си позиция. Пасторалното по особен начин се сродява с модернизката идея да се живее *contra mundum*, да се провокира традицията и съвремението, да се градят алтернативни светове и идилични пространства; светът да се съпреживява по нов начин от съобщества, чийто обединителен принцип е различието, ярката индивидуалност. Така един от най-консервативните културни модели с неговите смислозадаващи ценности стои в основата на модернизма. Пасторалът има способността винаги да е образ на своето време, да извайва лика на една култура – в случая на един многолик и особено динамичен в социокултурен план период, наречен Бел епока.

Ръководителят на Районната прокуратура в Пловдив представи някои аспекти на европейското право

Административният ръководител на Районната прокуратура – Пловдив, прокурор Чавдар Грошев, се срещна със студенти, докторанти и преподаватели от Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Той бе гост лектор в рамките на кръжока „Международноправни науки“ към факултета, а лекцията му, посветена на закона за европейската заповед за разследване, разясни теми от учебния план по дисциплините „Право на ЕС“ и „Международно публично право“.

Пред присъстващите прокурор Грошев представи нормативната основа и приложното поле на европейската заповед за разследване, нейното издаване и изпращане, изпълнение, срокове, основания за отказ и отлагане, предаване на доказателства, както и примери от практиката. В дискуссионната част на срещата се включи с пояснения и прокурор Бригита Байрякова от Районната прокуратура – Пловдив.

От ляво надясно: доц. Теодора Филипова, проф. Ирена Илиева, прокурор Бригита Байрякова, прокурор Чавдар Грошев и д-р Гергана Гозанска

Европейската заповед за разследване е акт, издаден от компетентен орган на държава членка, с който се отправя искане до компетентен орган на друга държава членка за събиране на доказателства, включително доказателства, с които последната държава вече разполага, или за извършване на действие по разследването и други процесуални действия.

Чавдар Грошев е административен ръководител на Районната прокуратура – Пловдив, от началото на 2018-а, а в продължение на шест години преди това е бил заместник административен ръководител на същата институция, в която започва и кариерата му като прокурор през 2006 г. Завършил е специалността „Право“ в ПУ „Паисий Хилендарски“, рабо-

тил е като адвокат и следовател.

Чавдар Грошев е доктор по право и хоноруван преподавател по наказателно право. Има множество публикации в периодични издания в тази област. Участвал е в различни правни обучения, включително и в чужбина. Гостуването му на кръжока „Международноправни науки“ е по покана на проф. д-р Ирена Илиева, водещ преподавател по международно публично право и ръководител и на магистърската програма „Международни отношения“ към ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски“, и гл. ас. д-р Гергана Гозанска, ръководител на кръжока – домакин на срещата. Лекцията присъстваха и зам. деканите на факултета доц. д-р Теодора Филипова и доц. д-р Христо Паунов.

От името на ръководството на Юридическия факултет проф. Илиева връчи на Чавдар Грошев благодарствена грамота за приноса му към учебния процес.

„Пловдивски университет“

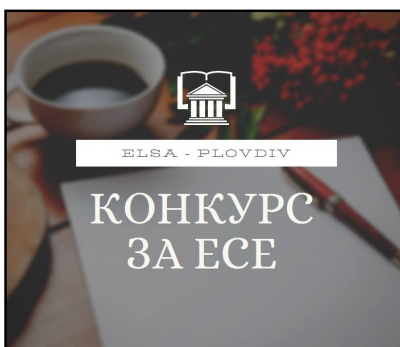
Конкурс за студентско юридическо есе

ЕЛСА – Пловдив, съвместно с Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ и с Апелативния съд – Пловдив, организира конкурс за студентско юридическо есе на една от следните теми:

1. „Правото е изкуство на доброто и справедливото.“ (Целз)
2. „Не тежестта на наказанието превъзпита престъпника, а неговата неизбежност.“ (Шарл дьо Монтескьо)
3. „Когато общественят натиск/медиите влязат в залата, правото излиза.“

УСЛОВИЯ ЗА УЧАСТИЕ

1. В конкурса могат да участват студенти от специалността „Право“ в Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“, без значение на формата на обучение и курса;
2. Есетата трябва да представляват писмена авторска работа, която не е публикувана и не е предложена за публикуване в печатно или електронно издание.
- Изисквания към есето:
 1. Есетата трябва да са написани на български език, обем до 5 страници във формат Microsoft Word, Times New Roman 12, разредка 1.5;
 2. На заглавната страница на всяко есе трябва да бъде посочена следната информация: трите имена на автора, адрес, имейл адрес и телефон за връзка;
 3. Есето трябва да има ясна структура, теза и аргументи;
 4. Есетата трябва да проблематизират аспекти на дадената тема

и да се стремят към представяне на иновативни решения;

5. Демонстрирането на познания в други хуманитарни области (като например философия, история, социология, политология и др.) ще бъде оценено високо.

НАГРАДЕН ФОНД

Комисия за оценяване и класиране на финалистите ще състави журито в състав: Управителен съвет (Борд) на ЕЛСА – Пловдив, с помощта на преподаватели от ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски“.

На победителите ще бъдат присъдени следните награди:

Първа награда

1. Публикуване на юридическото есе на победителя във вестник „Пловдивски университет“ – телефон за връзка: 261 477; e-mail: tiliotilev@uni-plovdiv.bg;

2. Специализирана правна литература (3 броя издания).

Втора награда – специализирана правна литература (3 броя издания)

Трета награда – специализирана правна литература (3 броя издания)

Наградният фонд е осигурен с любезното съдействие на преподавателите доц. д-р.н. Красен Стойчев, доц. д-р Христо Паунов, проф. д-р Ирена Илиева, д-р Ивайло Василев, ас. д-р Петя Хаджийска и колектива на Апелативния съд – Пловдив.

Заместник-омбудсманът на Република България изнесе открита лекция пред студенти юристи

Иван КЪРЧЕВ

Преподаватели, студенти и гости посрещнаха в Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ доц. д-р Диана Ковачева – заместник-омбудсман на Република България в момента и министър на правосъдието през периода 2011 – 2013 година. Това стана по време на сбирка на Кръжока по международноправни науки към Юридическия факултет. Факт, който не е случаен, защото доц. Ковачева е утвърден специалист по международно право, а последната ѝ издадена книга в тази област е „Индивидът в международното право“. Поканата към заместник-омбудсман да се срещне с бъдещите юристи, бе отправена от проф. д-р Ирена Илиева, водещ преподавател по дисциплината „Международно публично право“, и гл. ас. д-р Гертана Гозанска, ръководител на Кръжока по международноправни науки.

Младите юристи дискутираха с Диана Ковачева каква е международната правосубектност на физическите лица в контекста на защитата на правата на човека, международното хуманитарно и международното наказателно право. Един от студентите, който има изявен интерес към тази област на правната наука и изслуша лекцията, бе Магдалена Петкова от 4. курс. Тя не скри задоволството си от представянето на темата и я определи като изключително тежка. Според нея доц. Диана Ковачева освен много компетентен професионалист и завладяващ оратор е и добър лектор. След като беше запитана дали смята да продължава да посещава сбирките на кръжока, Магдалена отговори, че участието ѝ в кръжока досега е донесло само позитиви и натрупани знания и тя не смята да преустановява това занапред.

След публичната лекция се проведе и непредвидена, но пък много полезна дискусия за това как студентите виждат мястото на човека в международно право и доколко той самия, като физическо лице, като субект на правото в меж-

От ляво надясно: доц. Христо Паунов, доц. Диана Ковачева, проф. Ирена Илиева, д-р Гертана Гозанска

дународните отношения би намерил защита на своите права и интереси. „Днес за пръв път присъствах на Кръжока по международноправни науки. Бях силно впечатлен от гост лектора. Прекрасно е, че лекцията премина и в дискусия. Редица студенти, а и преподаватели изявиха своето мнение по въпроса и зададоха свои такива. Лекторът говореше изключително достъпно и увлекателно. Бих искал да изкажа своето лично впечатление от гл. ас. д-р Гертана Гозанска, от нейното представяне и встъпителните ѝ думи. Тя е препо-

давала преди година на мен и моите колеги от трети курс, като направи дисциплината „Международно публично право“ много по-интересна за всички нас“ – това сподели пък Лъчезар Енчев, който е студент в 3. курс, специалност „Право“, редовно обучение. Както Магдалена, така и той заедно със свои колеги ще участват активно в дейността на кръжока. Това неминуемо радва техните преподаватели. Затова и проф. д-р Ирена Илиева заяви, че предизвикателствата пред съвместната им работа тепърва предстоят: „В България темата, представена от доц. Диана Ковачева, не е много изследвана, и от тази гледна точка книгата ѝ заедно с лекцията в Юридическия факултет в Пловдив са съществен принос, за да може да се утвърди и да е ясно за обществото, че индивидът е субект на международното право. Струва ми се, че по тази тема трябва повече да се говори в публичното пространство. С тази лекция се постави силно ново начало на

Присъстващите изслушаха с интерес лекцията на заместник-омбудсман на Република България

дейността на Кръжока по международноправни науки. Надявам се в бъдеще студентите да допринесат за решаването на тези предизвикателства, на тези проблеми, които все пак продължават да си стоят пред международното право“ – допълни проф. Илиева, която е и директор на Института за държавата и правото към БАН.

Диана Ковачева предизвика публиката, като постави въпроса и за новите субекти на 21. век – за транснационалните корпорации, за изкуствения интелект, и не подмина и новите тенденции в работата на омбудсмана на Република България. Преди да си тръгне от ПУ „Паисий Хилендарски“, от името на ръководството на ЮФ заместник-деканът доц. д-р Христо Паунов поздрави г-жа Ковачева, която също е университетски преподавател. Той припомни, че Юридическият факултет вече е домакинствал и за среща на студентите с омбудсмана на страната Мая Манолова. „Ако има интерес от страна на сегашните студенти, които не са били на предишното посещение на г-жа Манолова, то е възможно да организираме подобна среща“ – допълни доц. д-р Христо Паунов. Той обеща, че 2019 г., когато се навършват 140 години от приемането на Търновската конституция, ще бъде пълна със събития и форуми, в които преподаватели и студенти ще имат възможността активно да участват.

Конкурс за студентско...

➔ От стр. 14

КРАЕН СРОК

Есетата трябва да бъдат изпратени до 25.04.2019 г. (четвъртък) включително по електронен път до организацията ЕЛСА – Пловдив, на имейл: elsa_plovdiv@abv.bg

Препоръчително е заглавното поле на придружаващия имейл да съдържа текст „konkurs za ese“.

Официалното награждаване и връчване на наградите от проведен конкурс за студентско юридическо есе ще се проведе на 9.05.2019 г. (четвъртък) – Деня на Европа.

Духът на Корея в Пловдивския университет

Християна БАЛАБАНОВА

спец. „Български език и корейски език“

Статията е посветена на „Страната на утринната свежест“ и изучаващите корейска филология студенти в нашия университет. Специалността с корейски език са открити през 2014 година, като приетите тогава студенти са малко на брой, но с всяка изминала година значително се покачва интересът към двете специалности „Приложна лингвистика (английски език и корейски език)“ и „Български език и корейски език“.

Първите лектори по специалните дисциплини са д-р Спас Рангелов и проф. Александър Федотов. През 2015 година д-р Джеймс Канг и ас. Ралица Манолова се присъединяват към преподавателския състав, а по-късно идва и г-жа Унг-ки Ким. Практически корейски, избираемите и факултативните дисциплини са ръководени от д-р Канг и г-жа Ким, а ас. Манолова преподава странознание на Корея, фонетика, лексикология, морфология, синтаксис и превод. По специалната дисциплина „Корейска литература“ преподава Николина Кирилова.

По случай дипломирането на първия випуск през 2018 г.

студентите от специалностите с втори чужд език корейски организираха за първи път в историята на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ Ден на корейската култура. Събитието се проведе в 4. аудитория под ръководството на д-р Джеймс Канг, г-жа Унг-ки Ким и ас. Ралица Манолова. Присъстващите имаха възможността да опитат ястия от корейската кухня, приготвени от тогавашните първокурснички Петя Райчинова и Таня Минкова, а заедно с г-жа Унг-ки Ким активно участие взеха и самите гости в приготвянето на традиционното корейско ястие кимбап. Студентките от

II курс Юлия Мирчева и Петя Иванова се заеха със задачата да запознаят любителите на корейската красота с традиционния корейски грим. Калиграфията бе един от централните моменти в програмата на събитието. Под формата на презентации и видеоматериали студентките от погорните курсове Станислава Стоичкова и Елица Георгиева представиха на аудиторията част от корейската митология по забавен начин. Бяха включени исторически и географски забележителности, както и обща информация за страната. Една от презентациите имаше по-специален характер – представиха я две студентки, приети да следват в корейски университет. Никол Захаријева – специалност „Моден дизайн“, и Мая Христова – специалност „Журналистика“, предоставиха важна информация за интересувашите се от продължаване

на своето следване в Южна Корея. В развлекателната част на събитието к-поп кавър група, чийто член е първокурсничката Мирела Йовчева от спец. „Български език и корейски език“, заедно със свои приятели изпълни песента „Everyday“ на група Winner, а Петя Петрова от „Лингвистика с корейски език“ изпълни песента на Taemin „Move“. Споменът бе запечатан за историята с обща снимка на всички присъстващи.

Тазгодишният Ден на корейската култура ще се проведе в началото на месец май. Всеки, който иска да научи повече за красотата на Южна Корея, за нейната културата, историческите и географските обекти, образованието, развлекателната индустрия, може да дойде и да види сценки, изобразяващи корейския фолклор, а за почитателите на традиционното ще бъде нагледно показан корейски ханбок.

Фолклорният ансамбъл „Самулнори Со Йънг“ отново ще гостува на студентите корейсти

Луиза ПЕТКОВА

спец. „Български език и корейски език“

Самулнори е един от най-представителните жанрове на корейската фолклорна музика. Думата „самул“ означава „четири предмета“, докато „нори“ означава „играя“. Самулнори се изпълнява от четири традиционни музикални инструмента: куенггуари – малък гонг; по-голям гонг – чинг; чангу – барабан във формата на пясъчен часовник; пук – овален барабан.

Преведено от корейски език, името означава „свирене на традиционни корейски ударни инструменти“ и включва музика, акробатика, фолклорен танц и ритуали. В миналото хората вярвали, че изпълнението на самулнори ще донесе по-богата реколта от ориз.

Самулнори отразява много черти на традиционния корейски живот. В него се усеща влиянието на шаманизма, будизма и даоистката идея за балансираност и хармония – *ин* и *ян*. Всеки един от музикалните инструменти въплъщава в себе си идеята за определено природно явление: чангу – дъжд; куенггуари – гръмотевица; чинг – вятър; пук – вятър.

Първото представление на самулнори е било на 22 февруари 1978 г. Музикалният жанр добива голяма международна

Членове на ансамбъла „Самулнори Со Йънг“

популярност, много групи изнасят представления по света. С времето се правили различни експерименти, като се включвали и инструменти със западно звучене.

В България през 2016 г. за първи е основан частен фолклорен ансамбъл под името „Самулнори Со Йънг“, към Института „Седжонг“. Ансамбълът се състои от 12 инструменталисти и танцьори (сангмодолги). Той е единственият в България и на Балканския полуостров. Създаването на ансамбъла се реализира с подкрепата на Националната академия за корейска традиционна музика под ръководството на

директора на ансамбъла – доц. Со Йънг Ким. Целта е да се запази корейската култура сред корейската общност в Европа.

Миналата година през месец май „Самулнори Со Йънг“ изнесе представление за първи път в Пловдивския университет пред студенти от различни курсове. Тази година отново ще имаме честта и удоволствието да бъдем посетени от ансамбъла „Самулнори Со Йънг“ и да чуем техни изпълнения – на 5 април в 9. аудитория от 15 часа.

Каним всички любители на корейската култура.

Филологическият факултет се включи в честването на Международния ден на майчиния език

Докт. Сема КУЦАРОВА

Терминът **майчин език** (наричан още **бащин език**, **първи език L1**, **роден език**) е с много богато съдържание и емоционален заряд, тъй като всеки индивид с него определя езика, на който е проговорил, с него той свързва дома и семейството, където е израснал. Смята се за естествен негов носител и се идентифицира с него, владее го най-добре и го използва най-често.

Всепризнато е твърдението, че езиците са най-мощният инструмент за запазване и развитие на материалното и нематериалното наследство на народите. Неслучайно проучванията, осъществени от ЮНЕСКО, според които половината от около 6000 езика в света скоро няма да имат носители, звучат повече от тревожно.

Филологическият факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ бе партньор на Българско-турския литературен клуб при реализирането на вълнуващ музикално-поетичен спектакъл, който събра много гости в Малката базилика. С богата културна програма Пловдив отбеляза Международния ден на майчиния език – 21 февруари. За поредна година той стана част от световната инициатива за насърчване на многоезицието, на езиковото и културното многообразие. Тази дата не е случайна – тя е избрана в памет на събитието през 1952 г., когато в Дака, Бангладеш, от куршумите на полицейски служители са били убити студенти – участници в демонстрация в защита на родния си бенгалски език, който те са поискали да се признае за официален език на страната.

Източна Румелия до Европейска столица на културата“. Космополитният характер на Пловдив с неговото специфично развитие като населено място с хилядолетна история допринася за формирането и утвърждаването му с неговото етнично, езиково и религиозно многообразие като уникален мултикултурен феномен. Традиционните за Пловдив взаи-

етноси – арменци, турци, евреи, роми. Освен тях в програмата се включиха и чуждестранни студенти от всички краища на света, които учат в пловдивски висши училища, както и сдруженията на живеещите тук украинци, руснаци, италианци и др.

Началото на тържеството бе дадено с емблематичното стихотворение на Иван Вазов

Момент от честването на Деня на майчиния език

Благодарение на взаимната подкрепа и пълноценното сътрудничество между Филологическия факултет, Българско-турския литературен клуб и Клуба на консулите на една сцена се събраха представители на различните етнически общности, които живеят в Града под тепетата. Събитието е част от Културния календар на община Пловдив. Изборът на Пловдивския университет като една от партньорските организации не е случаен, тъй като празникът, посветен на Международния ден на майчиния език, е част от инициативите, заложили в плана на одобрения от Фонд „Научни изследвания“ към Министерството на образованието и науката научен проект на тема: „Пловдив – от мултиезиков и мултикултурен център на

моотношения на толерантност между населяващите го векове етноси, невероятното културно-историческо наследство, многообразието на традициите, обективизиращи изследователския фокус, са в хармония и с основната идея на празника на майчиния език – да подчертаят заслужената роля на всички езици в изграждането на културната идентичност в годината, в която Пловдив е Европейска столица на културата. Ръководителят на фундаменталния научен проект – доц. д-р Борян Янев, който е и заместник-декан на Филологическия факултет, бе награден с почетен плакет, а всички студенти от Факултета, участници в събитието, получиха сертификати за участие.

Участници в събитието бяха представители на различните

„Българският език“. Последва крилатата фраза от една от най-популярните Шекспирови пиеси – „Хамлет“: „Да бъдеш или да не бъдеш – това е въпросът...“, в оригинал на английски, а след това на български и на още 35 други езика, сред които турски, руски, украински, полски, чешки, арменски, сръбски, немски, италиански, испански, гръцки, арабски, персийски, хинди, пенджаби, пуцу, монголски, японски, китайски, тай, тагалог, казахски, албански, както и за първи път на жестомимичен език. Цитатът не е избран случайно. През 2019 година се навършват 455 години от рождението на гениалния английски поет и драматург, преведен на почти всички официални писмени езици.

Студентски литературен конкурс за поезия и проза

Вестник „Пловдивски университет“ обявява конкурс за:

ПОЕЗИЯ – до пет стихотворения;

ПРОЗА – до три разказа.

За всеки от двата раздела ще бъдат раздадени съответно по три парични награди.

В конкурса могат да участват всички студенти и докторанти от Пловдивския университет. Материалите трябва да бъдат напечатани в два екземпляра (на тях да са написани трите имена, специ-

алността и курсът, e-mail, както и телефон, ако желаете).

Крайният срок за получаване на творбите е 30 април 2019 година на адрес: 4000 Пловдив, ул. „Цар Асен“ № 24, в. „Пловдивски университет“, или в редакцията на вестника (новата постройка в южния двор на Ректората). Отчитането на резултатите ще бъде около 24 май 2019 г. Наградените и някои от непремираните творби, направили добро впечатление на журито, ще бъдат отпечатани на страниците на вестника.

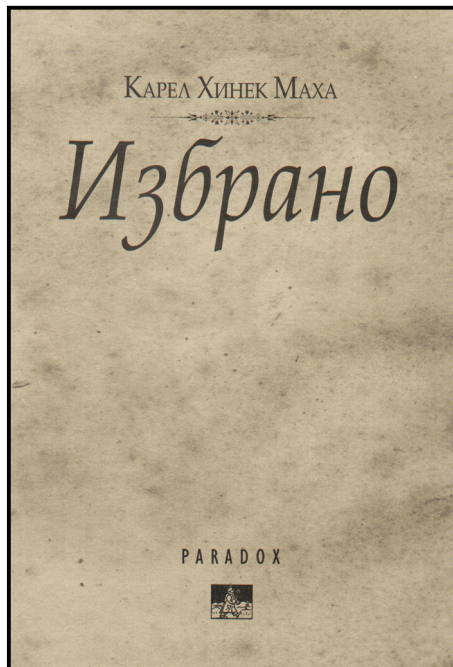
Избрано от Карел Хинек Маха – само за „избрани“ читатели

Росина КОКУДЕВА

За едно от литературните събития на изминалата година може да се счита дългоочакваният сборник *Избрано** от Карел Хинек Маха в превод на Жоржета Чолакова и Анжелина Пенчева. Книгата, издадена от „Парадокс“, е част от поредицата „Малка чешка библиотека“ и излиза в сътрудничество с „Бохемия клуб“ през 2018 г. Авторът не е непознат на българската читателска аудитория – отделни произведения са публикувани и преди в различни издания, но за първи път на български излиза представителен подбор от негови текстове – поезия и проза.

Прецизното отношение към езика и стила на творбите е факт, който не е случаен, като се има предвид, че преводачите са университетски преподаватели по чешка литература със завидна академична кариера. Карел Хинек Маха е сред големите имена в чешката литература от времето на Романтизма, но той сякаш не е достатъчно известен в българската литературна среда. Именно затова популяризирането на творчеството му е освен вдъхновяващо, но в голяма степен и будителско начинание за заелите се с четенето и превеждането на текстовете. А те никак не са лесносмилаеми – нито поетичните, нито прозаическите. Може да се разглеждат обаче като един цялостен метатекст заради обединяващия ги символен апарат и семантичен контекст. Почеркът на Маха е индивидуален – стиховете му са разпознаваеми сред морето от романтически творби, тъй като носят силен, оригинален заряд. Първата, поетическата част на книгата е двуезична, което е особено ценно за чешки говорещите читатели на изданието. Наред с останалите стихотворения и сонети, някои от които са включени и в прозаическите творби на Маха, мястото си тук закономерно намира и поемата „Май“ – може би най-четеното произведение в българска, а и в чешка среда. Сложна е съдбата на този текст още от самото му появяване през 1836 г., като именно негативната критическа рецепция е причина авторът да прекара в страдание последните мигове от живота си. Личността на Маха, която може да разпознаем в поезията и прозата, е многопланова и противоречива. Книгата е едно духовно преживяване, което не може да остави безразлични чувствителните души. Усетът

* Съставители са: Жоржета Чолакова (поезия); Ани Бурова, Славея Димитрова (проза). Книгата се издава с любезното съдействие на Министерството на културата на Република Чехия.

на автора да сътвори художествен свят, основан на фрагменти, които обаче заедно образуват цялост, е отличителна черта на Маховия стил. Маха е обявен за майстор на т.нар. лиризирана проза, но не заради вплитането на поезия в тъканта на прозаическия текст, а заради самото звучене на текста, чийто български еквивалент смятам, че преводачите умело са намерили. Цялото поколение на Маха (от 30-те годи-

ни на деветнадесети век) е под влиянието на Романтизма, но само той, струва ми се, го приема като своя лична позиция и дори съдба. Осъзнаването на несъвместимостта между телесното и онова, което е вътре в него, прозира в почти всеки стих, но то присъства и в прозата му. Отслабената сюжетна структура и на места фрагментарност на повествованието са белег за отношението на Маха към действителността – раздробена, призрачна, сюрреалистична картина.

Книгата е предизвикателство за всеки, изкушен да се впусне в изаячна и непреднамерена психологическа игра в търсене на себе си. Сборникът е много успешен опит да бъдат събрани в едно книжно тяло повечето от значимите творби на автора. Друга постигната цел на изданието е да бъдат представени различните тематични акценти в творчеството му – философско-лиричната нагласа, историческите и патриотичните мотиви, екзистенциалните въпроси и лутания и пр. Поезията може да се открие на всяка страница в тази книга – дори и в прозата. Това е така, защото мащабът на авторската личност е огромен. Смятам, че въпреки краткия и мъчителен живот на Маха времето се е отнесло справедливо с него – той е сред класиците на чешката литература. А 183 години след смъртта му вече държим в ръцете си неговото „избрано“ творчество и на български език.

КАРЕЛ ХИНЕК МАХА (1810 – 1836)

КРИПТА НА КРАЛЕТЕ И КНЯЗЕТЕ ЧЕШКИ

*Тиха нощ света покрива;
звън дванайсти час отбива,
храмът древен е смълчан.
Кукумявка зло вещае,
бурята гробове вае:
аз съм в храма и съм сам.*

*През прозореца Луната
осветява с бледост свята
криптата, в която спят
чешките крале велики.
На Луната пред светлика
като снежен връх е тя.*

*Що за чувство ме обзема?
Що за сила ме поема
и ме води в тази нощ?
С болка във сърцето ида.
Как копнея да ви видя,
лъвове със славна мощ!*

*Влизам в криптата с тревога,
с бял венец и бяла тога
посред черен саркофаг
юноша с корона сякаш
своята любима чака
с поглед замечтан и благ.*

*Все така е стиснал меча,
но забравил е той вече
всички битки, сеч и бран.
Мъртвите очи се взират
и в небето сякаш дирят
родния си дом мечтан.*

*А на криптата стените
са открай докрай покрити
от вълни на чер воал.*

Трагедията на Стефан Стамболов

Стефан ПАМУКОВ

Нашата история се отличава с една характерна черта – тя е прекалено кървава до степен на непоносимост. И някои образи, втъкани в нея, са трагични в резултат на престъпна воля. Ярък пример в това отношение е съдбоносният край на Стефан Стамболов. Без съмнение тук има само един виновник и името му е княз Фердинанд Сакскобургготски. Нещо повече, той се оказва и тайният вдъхновител на това пъклено дело, стриктно изпълнено от наемни убийци.

Стефан Стамболов е съсечен с ятагани посред бял ден в центъра на София.

Сатанинска история!

Отнесен вкъщи, той казва на жена си с последни усилия „Дай ми една целувка и ми обещай, че никога нищо няма да приемаш от двореца!“

И издъхва.

Светът реагира светкавично на това жестоко престъпление. Много видни личности надигат глас срещу него, между които е и германският император Вилхелм II. Погнусен от извършеното кърваво деяние, той се обръща към вдовицата Поликсени Стамболова, като ѝ пише собственоръчно:

„Госпожо, макар че съм чужденец и никога не съм имал честта да Ви видя, бъдете благосклонна да приемете моите най-искрени съболезнования. Злокобната новина за това ужасно убийство ме порази неочаквано и аз съжалявам от цялото си сърце, че такъв човек като г. Стамболов трябваше да умре по един толкова отворителен начин. Но бъдете сигурна, госпожо, че ще дойде денят, и то скоро, когато България и най-вече „някое величество“ ще се разкайва много за неблагодарността към г. Стамболов. И тогава в деня на опасност, когато родината ще има нужда от отречените сега герои, Вие ще изпитате най-голямо удовлетворение. Приемете, госпожо, този израз на най-висше уважение.

Вилхелм II“*
(От оригинала)

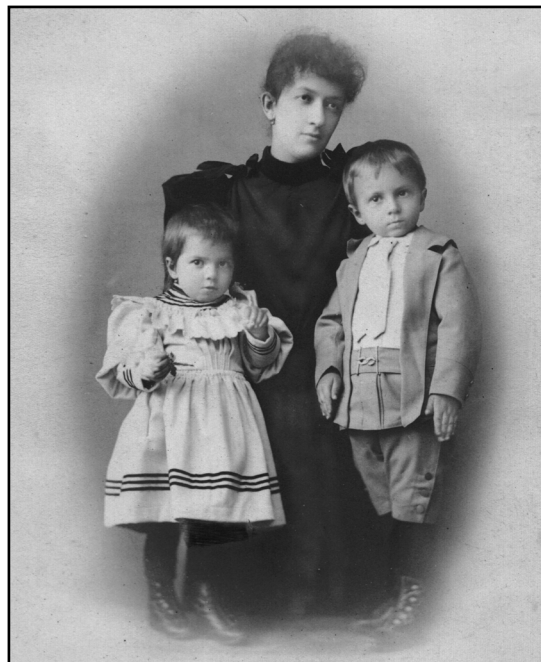
А ето и още една вероломна постъпка, замислена от някой зъл гений. Намираме я в неизвестните спомени за Стефан Стамболов от сина на баба Тонка Никола Обретенов: „Вестта за убийството на Стамболова като мълния се пръсна по цяла България. Аз тръгнах веднага през Варна – Бургас за София, но Стамболов вече беше мъртъв. Правителството искаше да се поругае и с тялото му, но у д-р Радославов беше останала още съвест, който съобщил да се прегледа катафалката и се стегнат бурмите, защото било нагласено посред пътя за гробището да се разглови и тялото да падне на земята!“

Днес недалеч от мястото, където е погубен известният държавник, е издигнат своеобразен паметник, който напомня „със страшна сила“ за несигурните времена в следосвобожденската ни епоха.

* Писмото е написано на френски. То е напълно запазено и го дължа на малкия син на Стефан Стамболов, който също се казваше Стефан, приятелството ми с когото продължи цяло десетилетие до нелепата му смърт. Тази публикация е в негова памет.

Стефан Стамболов като министър-председател
(От оригинала – с неизвестен дарствен надпис)

Поликсени Стамболова в траур
(От оригинала – публикува се за първи път)

Стефан Стамболов след покушението, 1895 г. (От оригинала)

ЦИТАТИ ЗА СТЕФАН СТАМБОЛОВ:

- „Аз бих искал в моето отечество да се ражда на 100 години по един Стамболов.“ (английският дипломат Джордж Бюканън).
- „Стамболов е природен държавен гений, комуто липсва финесът на салонната изисканост за сметка на вродена и бързо развита дарба за държавническо мислене.“ (в „Таймс“).

ЦИТАТИ ОТ СТЕФАН СТАМБОЛОВ:

- Не трябва да се освобождава никой народ. Народите трябва да се освободят сами или да загинат!
- Не е ли по-добре за нашия народ, не е ли по-достойно за княза, правителството и народа да си гледаме работата, без да се унижаваме пред когото и да е, без да признаваме, че един български въпрос съществува, без да чакаме помощ за нашите народни стремления оттам, гдето помощта си много скъпо продават?
- Малките свои честолубия и разлики на мнения да оставиме настрана и да пожертваме пред олтар на Отецеството си!
- И за опашката на дявола ще се хвана, ако трябва, но ще изтегля България!

Пътуващ семинар, посветен на Йордан Йовков

На 30 и 31 март бе проведен семинар на тема „Иновативни подходи при преподаването на Йордан-Йовковото творчество“. Събитието бе организирано от специалиста по методика на обучението по литература доц. д-р Соня Райчева и ръководителя на Лингвистичния клуб в ПУ „Паисий Хилендарски“ доц. д-р Красимира Чакъррова. В него взеха участие членове на клуба, базови учители от различни пловдивски училища и студенти от специалността „Българска филология“.

Първата наша спирка беше Жеравна, където е роден Йордан Йовков. Селището е архитектурен резерват със запазена възрожденска архитектура, живописно разположен в полите на Стара планина. Пренесохме се в друг свят, в друго време. Пред нас сякаш оживяха Йовковите герои: Рада стои на портите и очаква любимия си; ето го и напетия юнак, крачещ непоколебимо към любовта, а всъщност – към гибелта си...

Посетихме родната къща на Йордан Йовков. В двора ни посрещна паметникът му, сякаш самият писател ни приветства. Изключително интересна за нас беше картата с местата, свързани с цикъла „Старопланински легенди“, и книжката, в която могат да се видят реалните личности, послужили за прототипи на героите на Йовков. В музея се съхранява и писалката, с която Йовков е писал разказите си.

След това разгледахме интересната експозиция „От къделя до постеля“, посветена на тъкаческото изкуство. Запознахме се с целия процес от стригането на овцете до готовата продукция. Показаха ни как се тъче на стан, а накрая пред очите ни изгряха с ярките си багри красиви котленски килими.

Следващият ни обект беше „Кафенето на Димчо Кехая“, където в запазена старовремска обстановка се почерпихме с ароматно турско кафе и традиционни местни сладкиши.

В Хотел посетихме Пантеона на котленските възрожденци, който е разделен на четири секции – будители, просветители, бунтовници и революционери. Хотел е родно място на Неофит Бозвели, един от водачите на националното просветно и църковно движение; на книжовниците Васил Берон, Петър Берон, Анастас Гранитски, поп Стойко Владиславов, по-известен като Софроний Врачански, на капитан Георги Мамарчев, един от организаторите на Велчовата завера, и на много други видни възрожденци. Изложени са ценни артефакти, свързани с техния живот и дело, напри-

Обща снимка на участниците в семинара

мер копие на първия Софрониев препис на Паисиевата „История славяноболгарская“ от 1765 г.; сборник от неделни и празнични поучителни слова под заглавие „Кириакодромион, сиреч Неделник“ – първата новобългарска печатна книга; факсимиле от животописа на Софроний „Житие и страдание грешного Софрония“ – първата автобиографична творба в нашата литература; издания на „Рибния буквар“; ковчеже с балсамираното сърце на д-р Петър Берон и др. Възрожденските книжовници са били истински енциклопедисти – Васил Берон например е автор на френска граматика, немска граматика, учебник по логика, учебник по естествена история...

Най-известният котленец несъмнено е основоположникът на организираната националноосвободителна борба в България Георги Стойков Раковски. В Пантеона се намира саркофагът с тленните му останки, негови лични вещи, копие от сабята му, негови трудове, вестници и др. Разположената срещу саркофага бронзова скулптура „Възкресение“ на художника Д. Бойков внушава идеята за безсмъртието на героя.

След приключване на туристическата обиколка бе обявено началото на методическия семинар „Иновативни подходи в преподаването на Йордан-Йовковото творчество“. Откриването премина под знака на изкуството: членовете на Лингвистичния клуб Каро-

лина и Милка Росенови развълнуваха присъстващите с изпълнението на родопска гайдарска сюита, а гл. ас. Ивана Колева от катедра „Естетическо възпитание“ на Педагогическия факултет припомни на участниците в

състващите с различни иновативни подходи в преподаването на Йордан-Йовковото творчество. Г-жа Николина Георгиева от Хуманитарната гимназия „Св. св. Кирил и Методий“ в Пловдив представи писателя като „апостол на човечността, учител по житейска мъдрост, сърцевед, хуманист, естет...“. Тя се спря на разказите „През чумавото“, „Белите рози“ и „Вълкадин говори с Бога“, като отбеляза, че Йовковите герои винаги носят в себе си добро, красота и любов, независимо от социалното си положение, верската или етническата си принадлежност.

Друг учител от същата гимназия – г-жа Вилияна Трайкова, обърна внимание на значимостта на символите в Йовковото творчество, свързани с времето, пространството, цветовете, предметите и животните. Г-жа Роза Балтова от СУ „Любен Каравелов“ в Пловдив представи интересните резултати от проведен експеримент, при който знакови елементи от Йовковите разкази биват представени посредством музикални интерпретации на учениците.

Други прилагани методи споделиха учителите Лидия Бакалска от СУ „Любен Каравелов“, Таня Петрова от Хуманитарната гимназия в Пловдив и Ивелина Пиперова от СУ „Георги Бенковски“ в Пазарджик. Свой макет на Еньовото кафе по разказа „Серафим“, използван в часовете по литература в рамките на педагогическата си практика, представи Татяна Ковачева – студентка от специалността „Българска филология“ и член на Лингвистичния клуб.

В края на семинарната програма доц. Райчева даде думата на слушателите за въпроси, след което повод за жива дискусия станаха актуални теми за преподаването по литература в основната и средната степен на образование, както и за хуманитарното знание като цяло и неговото място в съвременния бързоразвиващ се технологичен свят.

Ръководителят на Лингвистичния клуб доц. д-р Красимира Чакъррова благодари за възможността клубът за поредна година да бъде част от пътуващия семинар, и изрази радостта си от споделянето на любовта към българската литературна култура и памет.

семинара емблематичен откъс от Йовковия разказ „Шибил“.

Един от организаторите на семинара – доц. д-р Соня Райчева, отправи приветствие към слушателите и анонсира програмата на вечерта. Първи думата получи съпредседателят на Лингвистичния клуб Елена Минчева (четвъртокурсничка от специалността „Български език и италиански език“) и колегата ѝ Мара Георгиева – студентка от трети курс в специалността „Българска филология“, които представиха интересна презентация за живота и творческото дело на писателя.

Значим момент от биографичния преглед бе и представянето на спомените за Йовков на Николай Лилиев, Елисавета Багряна, Константин Константинов, както и на съпругата на твореца – Деспина Йовкова: „От момента, в който свързах живота си с Йовков, струва ми се, че започнах да живея за него и чрез него. [...] С часове съм го наблюдавала как чете, как работи, как си почива, все с тая мила и блага усмивка“.

Особено любопитно бе да научим, че Йордан Йовков е един от най-превежданите в чужбина български автори – 70 книги с негови произведения са преведени на над 25 езика, а отделни творби – на над 37. Свидетелство за признанието на писателя е и фактът, че морският нос „Йорков“ в Антарктика носи неговото име.

Във втората част на семинара учителите по български език и литература запознаха при-

Лингвистичният клуб чества 200-годишнината от рождението на Иван Момчилов

На 31 март 2019 г. Лингвистичният клуб „Проф. Борис Симеонов“ отбеляза двеста-годишнината от рождението на видния възрожденец Иван Николов Момчилов (1819 – 1869). В честването се включиха още преподаватели и студенти от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, както и базови учители, участващи в пътуващия семинар, организиран от доц. д-р Соня Райчева и доц. д-р Красимира Чакърова и посветен на Йордан Йовков. Събитието се проведе в град Елена, в архитектурно-историческия комплекс „Даскалоливницата“. Именно на това място през 1834 г. Иван Момчилов основава първото българско класно училище. Възпоменанието се състоя най-напред в църквата „Свети Никола“, намираща се в двора на възрожденското училище. Там бе представена презентация, отразяваща приносите на Иван Момчилов.

Несъмнено еленският просветител не е сред незаслужено забравените възрожденски учители и граматисти. Все пак ред негови приноси остават някак в сянка. Иван Момчилов

получава много добро образование. Ученик е на Андрей Робовски в родното си градче Елена, а по-късно учи на остров Андрос при Теофинос Каирис. Завършва Втора гимназия в Атина и една година следва в Одеската духовна семинария. Веднага след завръщането си от Русия основава първото българско класно училище в град Елена, наречено от Петко Р. Славеиков (един от учениците на Иван Момчилов) с емблематичното име „Даскалоливница“. Училището е устроено по руски образец. Еленският просветител въвежда обучение по следните предмети: свещена история, катехизис, догматическо богословие, църковнославянски език, география (математическа, физическа и политическа), аритметика, психология, физика, логика, всеобща история; въвежда изучаване на чужди езици – руски език, гръцки език и др. Преподава и гимнастика, което му създава проблеми с турските власти (те смятат, че учителят провежда военно обучение, и често го привикват да дава обяснения). Иван Момчилов изработва

пособия за обучение – таблици за четене на букви, за определяне на състава на думите и др. Чрез Васил Априлов и благотворителните дружества в Одеса доставя за нуждите на преподаването географски карти и глобус. Въвежда биенето на звънец, както и дежурството на ученици, написва похвална песен (тропар) за светите братя Кирил и Методий и организира първото им честване в Елена. Пак по идея на И. Момчилов се провежда празник на училището, което постепенно (със съдействието на Никола Михайловски) се утвърждава като своеобразен учителски институт. Ученици в „Даскалоливницата“ са видните български възрожденци Петко Р. Славеиков, Добри Чинтулов, Добри Войников, Драган Цанков, Никола Козлев, Иван Кършовски, Стоян Робовски и др.

През 1859 г. И. Момчилов основава училище и в Горна Оряховица (чийто наследник в наше време е СУ „Георги Измирлиев“), а от 1865 г. се отдава изцяло на книжовна дейност, за която е един от най-подготвените сред съвременниците си. По негова инициатива през 1868 г. се учредява „Книгопродавница Момчилов и съдружие“ в Търново. Той е автор и съставител на редица ценни учебници. За първия му учебник „Писменица на славянски език“ (Белград, 1847 г.) се записват 1100 спомоществатели. С най-голяма известност се ползва неговата „Граматика за старобългарския език“ (Виена, 1865 г.). Това е първата българска граматика на старобългарския език. Книжовникът е автор и на „Граматика за новобългарския език“ от 1868 г.

Иван Момчилов има съществени приноси за развитието на българската граматична мисъл през Възраждането. В новобългарската му граматика съществителните имена се разделят на одушевени, неодушевени и отвлечени. Пак той дава първата дефиниция за причастие в черковнославянската си граматика (1847), а причастията разглежда като самостоятелни клас думи (1868). Първото по-прецизно определение за предлог е негово дело, а дефиницията му за съюз е прототип на съвре-

Иван Момчилов

менната. Възрожденецът развива в значителна степен учението за глагола – представя прецизна формално-семантична характеристика на категорията време, долавя таксисните отношения и резултативността. Първ поделя глаголните видове на два – свършен и несвършен. Негово дело е и най-обстойното изложение за видообразуването за времето си.

След презентацията бе изнесена беседа в сградата на „Даскалоливницата“ от екскурзовода на музейния комплекс Иван Иванов. Той ни разказа подробности около основаването на училището, организацията на учебните часове. Научихме любопитни подробности за това как Иван Момчилов въвежда 45-минутния учебен час с 15-минутно междучасие. Видяхме камбаната, с която учителят е викал учениците да се връщат в час. Запазен до днес е и глобусът, доставен преди повече от 150 години за нуждите на училището. Научихме още, че Иван Момчилов е имал 5 деца (четирима снове и една дъщеря), които също получават добро образование, а някои продължават просветителското дело. На втория му син, който е кръстен на баща си и е бил учител по български език и литература в гимназията на руските емигранти в София, дължим прекрасните преводи на романите на Тургенев.

Фактът, че в траурната церемония след кончината на Иван Момчилов са се включили 40 свещеници, сам по себе си говори за значимостта на неговата личност и дело. Един истински будител, с когото България може да се гордее.

Докт. Десислава ДИМИТРОВА,
Лингвистичен клуб
„Проф. Борис Симеонов“

Пътуващ семинар...

➔ От стр. 20

На следващия ден – 31 март, се отправихме към гр. Елена – друго културно и просветно средище през Възраждането, съхранило духа на онази епоха. За жалост, нямаше време да посетим всички набелязани обекти. Отдадохме почит на паметника на видния еленчанин, писателя Петко Ю. Тодоров, и минахме покрай кафенето „Мина“, носещо името на прекрасната девойка, вдъхновителка на Пейо Яворов. Главна наша цел в този град беше архитектурно-историческият комплекс Даскалоливницата – с това име се нарича Еленското класно училище, прославило се като място за подготовка на учители. По тази причина Петко Р. Славеиков му дава названието „Даскалоливница“ – там се „отливат“ даскали. То е основано през 1843 г. от видния просветен и книжовен деец Иван

Николов Момчилов.

Част от комплекса е и храмът „Св. Никола“. В него докт. Десислава Димитрова, член на Лингвистичния клуб, представи презентацията си, посветена на 200-годишнината от рождението на основателя на училището Иван Момчилов. В сградата на самото класно училище изслушахме интересна беседа, от която научихме още интересни факти за живота и делото на Иван Момчилов, както и за устройството и начина на функциониране на учебното заведение.

Едва напуснали Елена, вече ни се иска да се върнем отново. Това място има да ни разкрие още толкова много тайни!... Истини за възходи и страсти, за победи и вдъхновения. За проникновението и родолюбието на великите ни предци.

Радостина КОЛЕВА,
Анастасия КЕХАЙОВА,
Лингвистичен клуб
„Проф. Борис Симеонов“

Ученици пътешестваха в света на биологията

Доц. д-р Теодора КОЛАРОВА

На 23.03.2019 г. Биологическият факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ организира за втора поредна година ученическо състезание на тема „Пътешествие в биологията“. Събитието бе замислено да насърчи интереса на младите хора към биологичните науки, да създаде образователна среда за интелектуално съревнование между учениците, както и да осигури подкрепа за бъдеща професионална реализация в областта на биологията.

Състезанието събра близо 100 участници от цялата страна, като най-много бяха учениците от Пловдив, Сливен, Монтана, Плевен и Карлово. То беше организирано в два независими етапа: 1-ви етап – индивидуално решаване на тест от ученици в 11. – 12. клас, и 2-ри етап – отборно решаване на практически задачи от ученици в 9. – 12. клас.

В първия етап на състезанието участваха 66 ученици, които проверяваха свои базови знания и умения, придобити по време на общообразователната им подготовка по предмета „Биология и здравно образование“ (9. – 10. кл.). Отличните резултати от теста ще могат да се използват за вход в Биологическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“ в изборна от ученика бакалавърска специалност.

Във втория етап на състезанието се включиха 16 отбора,

съставени от по трима участници. Отборите се съревноваваха в решаването на разнообразни практически задачи, изискващи компетентности от учениците в различни сфери на биологията. Разпределени в лабораториите на Биологическия факултет и поставени в ролята на изследователи, състезателите извършваха микроскопиране, изпълняваха учебни експерименти, решаваха генетични казуси, конструираха модели на биологични структури и процеси. Отборите представиха резултатите от задачите пред аудито-

Деканът на Биологическия факултет доц. Соня Костадинова връчва наградите на победителите

Участници в състезанието

рия и сформирана комисия от преподаватели на Биологическия факултет. В надпреварата, изпълнена с много ентузиазъм, изследователски дух и креативност, челните места си поделиха следните отбори:

Първо място бе присъдено на отбора от ППМГ „Добри Чинтулов“, гр. Сливен, в състав: А. Ангелов, Е. Хасанов и Т. Захаријева, с учител и ръководител Р. Делчева.

На второ място бе класиран отборът от ПМПГ „Св. Климент

Охридски“, гр. Монтана, в състав: М. Лилов, Н. Истаткова и Т. Николов, с учител и ръководител М. Колданова.

Трето място в класацията зае отборът от СУ „Патриарх Евтимий“, гр. Пловдив, в състав: Т. Георгиева, Д. Димитров и Т. Ангелова, с учител и ръководител Й. Алексиева.

На състезанието присъстваха деканското ръководство, много преподаватели и студенти от Биологическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“, участваха в организацията и провеждането на това събитие. С активно съдействие и награден фонд за участниците в състезанието се включиха Студентският съвет на ПУ, Регионалният природонаучен музей – гр. Пловдив, Сдружението с нестопанска цел „Зелени Балкани“, издателство „Просвета“ и Българското дружество за защита на птиците.

Международна конференция „Физика и теология – вчера и днес“

Конференцията ще се проведе в Пловдив от 20 до 22 юни 2019 г. и има за цел да предизвика научна дискусия за ролята на физиката и другите природни науки в развитието на философските и теологическите възгледи.

По време на конференцията ще бъде представен руско-английският превод на книгата: Dieter Hattrup, Antoine Weis, Todorka L. Dimitrova, Physik und Theologie – gestern und heute, Herausgegeben von Barbara Hallensleben. Aschendorff Verlag, Münster, 2017, ISSN 1664-2325. Книгата ще бъде представена от издателите проф. Барбара Халенслебен – директор на Центъра за източно православие към Университета във Фрибург, и проф. Гуидо Вертгауен – ректор на Университета във Фрибург от 2007 до 2015 г.

Пленарни доклади ще изнесат авторите проф. Антоан Вайс от Университета във Фрибург, Швейцария, проф. Дитер Хатруп от Университета в Падерборн, Германия, и доц. Тодорка Димитрова от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Ще бъдат

демонстрирани някои от физичните експерименти, описани в книгата.

Специален гост на научния форум ще бъде Хенри Шефър – професор от Университета в Джорджия, САЩ, президент на Световната асоциация на теоретичните химици, 5 пъти номиниран за Нобелова награда, доктор хонорис кауза на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Официални езици на конференцията – английски и български. Конференцията се организира със съдействието на Фонд „Научни изследвания“, проект № КП-06-МНФ/18 по Процедура за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България. Повече информация може да намерите на уебстраницата на конференцията: <https://physics-theology.uni-plovdiv.net/en/home>

От Организационния комитет
e-mail: physics-theology@abv.bg

Анекдоти и истории от Древна Гърция

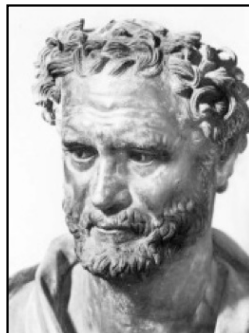
Доц. д-р Владимир ЯНЕВ

Родният му град Абдера се смятал за свърталище на ограничени хора. Според древните Демокрит е доказателство, че най-великите се раждали сред глупци. Като своя учител Левкип казал, че нещата са преходни, а атомите – вечни. Той не вярвал, че боговете управлявали света – олимпийците били измислени от смъртните. Дори за съдбата твърдял, че е творение на хората, за да украсяват глупостта си. Само от тях зависело дали ще са щастливи или нещастни. Най-важно е да търсят мярата във всичко, включително и в науката.

Съветвал: „Не се стремете да знаете всичко, за да не станете невежи във всичко“. Но именно страстта към познанието го превърнала в голям

ДЕМОКРИТ*

(470/460 – 380/360 г. пр.н.е.)

пътешественик – бил при жреците на Египет, при персийските халдеи и гимнасофистите в Индия.

„Смеещият се философ“ е наречен петобоец в мъдростта, защото бил пръв учен в областта на физиката, математиката, етиката, музиката и техниката. Учел хората да познават доброто, тъй като незнанието води до презрения. Казвал, че „доброто образование е украшение за щастливците и убежище за нещастните“, че не трябва да се прекрива мярата. Твърдял: „Човек, който е неспособен да обича, не заслужава обичта на никого“.

Изгубил зрението си, след като дълго гледал слънцето, отразено в медния му щит. Живял почти век, след смъртта му издигнали статуя в центъра на града.

– Как трябва да се посреща новият ден? – попитали Демокрит.

– С нови мъдри мисли – отвърнал.

Спорели кой е най-богатият в Абдера.

Чул ги Демокрит и обяснил очевидното:

– Богат е не този, който има много, а който няма желание за повече.

На един пир стопанинът поднесъл най-вкусните ястия така, че до тях се добрали само най-нахалните. В края на вечерта заспорили дали има риба без кости.

* Текстът е от книгата на доц. д-р Владимир Янев „Анекдоти и истории от Древна Гърция“.

– Има – общата! – рекъл все още обиденият от незачитането Демокрит.

– Той не е извършил нищо лошо – казали на Демокрит за един потаен човек.

– Хубаво, но доброто не е само в това да не вършим лоши постъпки, а и да не искаме да ги вършим – казал философът.

– Силен е този, който е победил враговете си – казали на Демокрит.

– Още по-силен е този, който господства над страстите си – противопоставил се ученият. – По-добре е да мислим, преди да действаме, отколкото след това.

– Опитът на Персия показва, че хора-

та са по-сигурни, когато са защитени от монарх – казали на Демокрит.

– Дори бедността при демокрацията е за предпочитане пред така нареченото благополучие при монарха – възразил философът. – Не може робството да е по-добро от свободата!

– Кой е истински добрият приятел? – запитали.

– Този, който в дни на радост идва поканен, а в дни на изпитания – по свое желание – обяснил Демокрит.

– Какво мисли философът за сватбата на женското чедо? – запитали Демокрит.

– С добър зет се сдобиваш със син, а с лош – губиш дъщеря! – казал.

Театрален спектакъл на неоелинистите ще вдъхновява

Знаете ли, че през 2017 г. студенти от специалностите „Балканистика“ и „Български език и новогръцки език“ на Пловдивския университет участват в Универсиадата в Серес с постановката „Крила на бекас“?

С тези встъпителни думи са представени неоелинистите в рубрика, посветена на любопитни литературни и житейски факти за съвременни гръцки поети и писатели. Тя е част от наскоро издадената учебна антология „Избрани текстове от новогръцката литература“ (Изд. „Фабер“, 2018) със съставител гл. ас. д-р Мария Христова от Югозападния университет „Неофит Рилски“.

Читателите на антологията ще научат също, че театралният спектакъл по едноименното произведение на писателя и драматурга Танасис Валтинос е поставен върху оригиналния гръцки текст. Модерната му режисура пък допълват дву-

езични сцени със субтитри, мултимедия и музика на Паганини. Интересно е, че петима студенти изпълняват ролите на главните персонажи Янис и Рания. Поради обема на текста в тях се превъплъщават Мария Вълкова, Мария Гурова, Йорданка Славчева (вече магистри по балканистика), Любомир Венчев (бакалавър от специалността „Български език и новогръцки език“) и Лиана Тодорова (студентка в 4. курс на същата специалност).

Подарявайки екземпляри от изданието за Университетската библиотека, д-р Мария Христова сподели:

„Тъй като учебната антология е предназначена основно

Момент от спектакъла

за студенти (и по-специално за студентите на ЮЗУ), включих информацията за постановката на „Крила на бекас“, за да ги... окриля. Надявам се примерът на младите филолози от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ да насърчи колегите им да не си поставят ограничения, да изследват възможностите и дарбите си, непрекъснато да разширяват хори-

зонтите си и да търсят своите начини на себеизразяване. Още повече че за модерния спектакъл трупата на неоелинистите е ползвала екипния превод на студенти от Нов български университет – друг окриляващ пример не само за творческо и професионално търсене, но и за чудесно междуниверситетско сътрудничество“.

„Пловдивски университет“

Ученици демонстрираха умения в областта на физиката, инженерството и технологиите

През периода 1 – 3 март 2019 година в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ за втори път се проведе национално състезание „Физика – инженерство – технологии“ за ученици от 10. до 12. клас, организирано от Физико-технологичния факултет и Фондация „Еврика“. При откриването на форума заместник-деканът на ФТФ проф. Теменужка Йовчева се обърна с думи на приветствие към участвалите 46 ученици и техните 16 ръководители. Отличените в състезанието получиха наградите си от г-жа Боряна Кадмонова – изпълнителен директор на фондация „Еврика“, и доц. д-р Силвия Стоянова – заместник-декан на ФТФ.

Участниците демонстрираха своите знания и умения в три категории. Първата бе представяне на тема от областите физика, инженерство и технологии. Победител в тази категория беше Йордан Цветков Цветков, единадесетокласник в Математическата гимназия „Акад. Кирил Попов“, Пловдив, с тема „Четирикрак робот с ниска себестойност“.

Във втората категория – „Визуални изкуства“, тази година участваха и група ученици от 5. и 6. клас, поради което бяха разделени в две възрастови групи. В младша възраст победител стана Елена Иванова Гетева, ученичка от 5. клас в Основно училище „Гео Милев“, Садово, с тема „3D модел на Слънчевата система“. При старшата възраст спечели Димитър Руменов Фердинандов, ученик от 11. клас в Езикова гимназия „Пловдив“, с тема „Космическият асансьор: бъдещето на човечеството или неоправдан риск?“.

Третата категория бе разработване на предварително зададен от организаторите научен проблем. Участниците тук представиха своите решения на интересни задачи от областта на физиката, които изискваха инженерно-технически умения при решаването им. Победители станаха Николай Иванов Нендов и Борис Цвета-

Момент от награждаването

нов Захариев – десетокласници в Професионалната гимназия по електротехника и електроника, Пловдив, с тяхното решение на задачата „Двигател на Стирлинг“, и Далия Джафар Саид Филфил – ученичка от 11. клас в Математическата гимназия „Акад. Кирил Попов“, Пловдив.

По време на състезанието участниците и техните ръководители посетиха лабораториите към факултета, където ги посрещнаха доц. д-р Румен Попов, доц. д-р Ася Виранева и д-р Стефан Николов. За ръководителите се проведе майсторски клас с лектор доц. д-р Гинка Екснер на тема „Методика на преподаване на раздел „Механика“ на английски език“, на базата на който бе присъден един квалификационен кредит на участниците.

„Пловдивски университет“

Клуб за разговори „Только по-русски“ събра студенти русисти и носители на руския език

На 13 март по инициатива на Центъра за руски език и култура в Пловдивския университет бе основан Клуб за разговори „Только по-русски“ с участието на студенти русисти и на носители на руския език.

Директорът на Руския център – доц. д-р Надя Чернева, поздравя присъстващите, като подчерта, че палитрата от дискуссионни теми и форматът на срещите ще зависи изцяло от интересите и въображението на участниците в клуба. Доц. Чернева изрази надежда, че инициативата ще просъществува, и пожела на изкушените от идеята успешна работа и интересни дискусии.

Първата сбирка на клуба премина под знака на запознанството и споделянето на различните трудности при изучаването на руския език. В една от интерактивните игри студентите имаха възможност да се изявят и като автори на отборни разкази по предварително зададени думи и словосъчетания.

Всички получиха скороговорки на руски език, които да прозвучат в началото на следващата клубна среща.

Сбирките на клуба ще се провеждат всяка втора седмица в сряда, от 15.00 ч. в 1. ез. кабинет (3. ет. на Ректората). Всеки желаещ да се включи в инициативата, е добре дошъл!

Анастасия КЕХАЙОВА

Университетът ще стане част от международна образователна акция

На 13 април 2019 г. (събота) от 14.00 часа Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“ традиционно ще стане част от международна образователна акция, посветена на руския език: „Тотальный диктант“ с основен организатор фонд „Тотальный диктант“ (Новосибирск) и локален партньор – Центъра за руски език и култура на Пловдивския университет.

За шестнадесета поредна година просветителската акция „Тотальный диктант“ ще се проведе едновременно в различни места по целия свят под формата на диктовка на текст на руски език. Участието е безплатно и анонимно (ако участникът пожелае), а работите ще проверява комисия от филолози русисти от Катедрата по руска филология в Пловдивския университет по предварително зададени от организаторите критерии.

Да се включи, може всеки желаещ, независимо от възраст, пол, националност, образование, професия, семейно положение, вероизповедание или политически възгледи. Акцията има за цел да обедини всички, които вече умеят или искат да се научат да пишат и говорят на руски език. Авторът на тазгодишния текст на диктовката е руският писател, литературовед и критик Павел Басинский, който обещава да пренесе участниците в „Тотальный диктант“ в света на Пушкин, Гогол, Горки и Толстой.

Задължителната предварителна регистрация за желаещите да се включат, ще бъде отворена на 3 април на страницата на „Тотальный диктант“ за Пловдив: totaldict.ru/plovdiv. Новини по темата може да следите и в събитието на акцията във Facebook: „Тотальный диктант в Пловдиве“.

За контакти с локалните организатори:
електронен адрес: rumir.plovdiv@gmail.com;
тел.: +359 32 261 756/ +359 879 481 381.